

Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava

Fakulta bezpečnostního inženýrství

Katedra požární ochrany a ochrany obyvatelstva

**Požární ochrana a bezpečnost práce z pohledu
vedení organizace**

Student: Bc. Pavel Jasek

Vedoucí diplomové práce: doc. Dr. Ing. Miloš Kvarčák

Studijní obor: Technika požární ochrany a bezpečnosti průmyslu

Datum zadání diplomové práce: 17.10.2007

Termín odevzdání diplomové práce: 30.4.2008

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracoval samostatně.

Ve Stříteži dne 18.2.2008

.....
Pavel Jasek

Anotace

Jasek, P.: Požární ochrana a bezpečnost práce z pohledu vedení organizace. Ostrava 2008. Diplomová práce na Fakultě bezpečnostního inženýrství Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava. Vedoucí diplomové práce doc. Dr. Ing. Miloš Kvarčák.

Klíčová slova: požární ochrana, bezpečnost práce, organizace, ochrana zdraví, zaměstnavatel

Tato práce si dává za cíl definovat povinnosti organizací z hlediska zajištění požární ochrany a bezpečnosti práce. Jsou zde uvedeny základní povinnosti dle zákona o požární ochraně a zákoníku práce, souvisejících předpisů a dále výčet zákonů, nařízení vlády a vyhlášek, které se bezprostředně k problematice vážou. V práci jsou uvedeny systémy řízení BOZP, zajištění požární ochrany a bezpečnosti práce vedoucím pracovníkem v organizaci i možnosti, které nabízejí externí firmy. Dalším cílem, který si stanovuje tato práce je navržení přípravy budoucích vedoucích pracovníků. Navrženou přípravu by bylo možno využít jako výchozí podklad pro zpracování osnovy předmětu, který by se zabýval komplexní přípravou manažerů PO a BOZP.

The annotation

Jasek P.: Fire Protection and Occupational Safety from the Point of View of Organization Management, Dissertation work, Faculty of Safety Engineering, VŠB Technical University of Ostrava. The leader of the dissertation work doc. Dr. Ing. Miloš Kvarčák.

Key words: fire protection, occupational safety, organization, health protection, employer

The goal of this thesis is to define the obligations of companies in the view of ensuring fire protection and occupational safety. There are mentioned the basic obligations according to the act of fire protection, labour code and other related regulations. There are also listed other laws, statutes of government and notices which are closely connected with this questions. In this document also covers the systems of running the fire protection, safety and health protection during working process by the management of a company as well as possibilities which are offer by external companies. Another target of this diploma work is to propose the preparation for future executives. Proposed preparation could be used as initial basis for composing curriculum of subject which deals with comprehensive preparation for managers who are engaged in fire protection, safety and health protection during working process.

Obsah

1. Úvod	7
2. Rešerše - Literatura.....	8
2.1. Rešerše - Právní zdroje	9
2.2. Rešerše - Internetové odkazy	10
2. Charakteristika organizace	12
3. Požární ochrana	14
3.1. Shodné povinnosti organizací provozujících všechny druhy činností	14
3.2. Shodné povinnosti organizací provozujících činnost se zvýšeným a vysokým požárním nebezpečím.....	19
3.3. Povinnosti organizací provozujících činnost s vysokým požárním nebezpečím.....	21
3.4. Dokumentace požární ochrany	22
3.5. Školení a odborná příprava zaměstnanců o požární ochraně	22
3.6. Orgány státní správy a jejich působnost na úseku požární ochrany	24
3.7. Povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob v dalších předpisech	25
4. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci	27
4.1. Význam bezpečnosti práce a její místo v řízení	27
4.2. Povinnosti zaměstnavatele dle zákoníku práce	30
4.3.1. Prevence rizik	31
4.3.2. Povinnosti zaměstnavatele.....	36
4.3.3. Osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje.....	39
4.3.4. Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání	40
4.3.5. Účast zaměstnanců na řešení otázek bezpečnosti práce.....	41
4.4. Další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.....	42
4.4.1. Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí.....	42
4.4.2. Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí na staveništi	43

4.4.3. Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení	44
4.4.4. Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy.....	44
4.4.5. Bezpečnostní značky, značení a signály	45
4.4.6. Rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma	46
4.5. Dokumentace BOZP	47
4.6. Státní orgány a jejich působnost na úseku bezpečnosti práce	47
4.7. Ostatní vybrané právní předpisy	48
4.8. Systémy řízení bezpečnosti práce	48
4.9. Bezpečnost práce v Evropské unii	53
5. Způsoby zajištění požární ochrany a bezpečnosti práce.....	54
5.1. Odborně způsobilé osoby a technici požární ochrany	54
5.2. Odborně způsobilé osoby v oblasti bezpečnosti práce	55
5.3. Zajišťování požární ochrany a bezpečnosti práce osobou v pracovněprávním vztahu .	56
5.3.1. Činnosti manažera.....	57
5.4. Zajišťování požární ochrany a bezpečnosti práce externě	60
5.4.1. Služby pro zajištění požární ochrany	61
5.4.2. Služby pro zajištění bezpečnosti práce.....	62
5.4.3. Některé další služby	64
6. Obsah přípravy vedoucích pracovníků	68
6.1. Příprava pro požární ochranu	68
6.2. Příprava pro bezpečnost práce.....	71
6.3. Systémy řízení bezpečnosti práce	73
7. Závěr	75
8. Použitá literatura.....	76
9. Použité zkratky	79
10. Přílohy	81

1. Úvod

Základním právem občanů je právo na ochranu života a zdraví. Zaměstnanci pak mají právo na uspokojivé pracovní podmínky, jak je zakotveno v čl. 28 Listiny základních práv a svobod ČR. Základní práva jsou dále vyhrazena na zachování majetkových hodnot jak u fyzických osob, tak podnikajících fyzických a právnických osob. Právě u těchto podnikatelských subjektů musí být dodržovány zásady požární ochrany a bezpečnosti práce pro zachování života a zdraví pracovníků a majetkových hodnot organizací.

Z hlediska zajištění požární ochrany jde o dodržování povinností, které jsou stanoveny v právních předpisech či normách. Tyto povinnosti mají za cíl snižovat nebezpečí vzniku požáru, které může při různých podnikatelských činnostech vznikat a způsobovat škody na životech a zdraví zaměstnanců, ostatních lidí, zvířatech, životním prostředí a majetku organizací. Všechny organizace, jejichž součástí jsou zaměstnanci, musí zajistit pro tyto zaměstnance bezpečné pracovní podmínky a tím ochranu jejich životů a zdraví. Musí být tedy dodržovány požadavky a povinnosti stanovené právními předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Jde především o vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí. Tyto činnosti jak v oblasti požární ochrany, tak bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vedou k minimalizaci nebezpečí a rizik vyplývajících z podnikatelské činnosti a tím k ochraně životů, zdraví, majetkových hodnot a spokojenosti zaměstnanců, spokojenosti organizací a jejich úspěšnosti a efektivnosti na trhu.

Tato práce si dává za cíl definovat povinnosti stanovené zákony, a specifikovat další legislativu, která se k požární ochraně a bezpečnosti práce váže. Budou tedy uvedeny základní zákonné povinnosti, které musí být splněny, stručně popsány, a odkazy na ostatní prováděcí předpisy. Dále zde rozvedu jednotlivé možnosti zajištění požární ochrany a bezpečnosti práce vedoucím zaměstnancem, externě a další možnosti, které jsou v dané oblasti k dispozici. Stěžejním cílem této práce bude návrh přípravy budoucích vedoucích pracovníků, kde se pokusím stanovit rozsah teoretických znalostí, které by měli tito pracovníci znát. Při tvorbě této práce budu vycházet ze stěžejních právních pramenů a na základě oblastí, které se k problematice vážou a musí být plněny, bude vytvořen návrh přípravy.

2. Rešerše - Literatura

Rešerše byla vypracována jako výchozí podklad pro zpracování této práce a pro poskytnutí dalších informačních zdrojů k problematice požární ochrany a bezpečnosti práce.

Šubrt, B. a kolektiv: *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*, 2. vyd., Anag, Olomouc 2007, 838 s. ISBN 978-80-7263-400-2

Publikace věcně pokrývá celou problematiku BOZP – obsahuje výklad platných právních předpisů z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zahrnuje problematiku uznávání odborných kvalifikací v rámci EU, rizik a jejich prevence, povinností zaměstnavatele a zaměstnance v BOZP, kategorizace prací, dále problematiku OOPP, ochranných nápojů, bezpečnostních značek, řešení BOZP v kolektivních smlouvách, státního odborného dozoru a další.

Čermák J.: *Bezpečnost práce - aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.*, Eurounion, Praha 2006, 721 s. ISBN 80-7317-051-5

Podstatně přepracované vydání, které reaguje na vstup České republiky do EU a na podstatné změny předpisů v oblasti BOZP. Obsahem je problematika BOZP v širokém rozsahu všech souvislostí, které jsou pro BOZP stěžejní. Je zde mimo jiné rozebrána norma OHSAS 18001, část je věnována také problematice požární ochrany a další.

MV – generální ředitelství hasičského záchranného sboru ČR, *Požární ochrana – příručka pro podnikatele*, 1. vyd., Praha 2004, 149 s. ISBN 80-86640-31-0.

Tato příručka je rozdělena na dvě části. V první jsou popsány základní povinnosti, které musí právnické a podnikající fyzické osoby plnit z hlediska zajištění PO v jejich organizaci, dále je uvedena problematika požární prevence nebo požární bezpečnost vybraných technických a technologických zařízení. Druhá část řeší mimo jiné např. nové přístupy ke krizovému řízení či požární bezpečnost pro stavební výrobky z pohledu harmonizace s předpisy ES.

Kroupa B.: *Požární ochrana / Praxe ve firmě*, Aspi, Praha 2003, ISBN 80-86395-85-5

Praktická publikace, která na základě konkrétního případu společnosti popisuje, jak správně provádět požární ochranu ve firmě, zejména vedení dokumentace požární ochrany.

Veber J. a kolektiv: *Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce*, 1. vyd. Management Press, Praha 2006, 358 s., ISBN 80-7261-146-1

Obsahem knihy je výklad manažerských systémů zaměřených na kvalitu, environment a bezpečnost práce, jak vyplývají z požadavků mezinárodních norem ISO 9001, 14 001 a OHSAS 18 001. Přináší podrobné informace o legislativní úpravě předmětné problematiky a o nejdůležitějších metodách a technikách používaných při zajišťování kvality, environmentu a bezpečnosti práce.

HSE.: *Essentials of health and safety at work*, 4th. ed, HSE Books, 2006, 100 s., ISBN 9780717661794

Publikace vysvětluje požadavky zákona a pomáhá je zaměstnavatelům aplikovat do praxe. První kapitola pojednává o základech bezpečnosti a ochrany zdraví, jak identifikovat, ohodnotit a ovládat činnosti, které by mohly způsobit škodu v podniku. Kapitoly 2 - 25 obsahují další podrobnosti o problematice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Ostatní kapitoly pojednávají např. o práci ve výškách nebo o požární ochraně, jakož i o problematice stresu, rehabilitace a nemocnosti.

HSE.: *Fire Safety: An Employer's Guide*, Stationery Office Books, 2000, 88 s., ISBN 0-11-341229-0

Tento průvodce poskytuje informace pro zaměstnavatele, jak vyhovět legislativě požární ochrany, která platí v UK. Je rozdělena na tři části. První část se zabývá odhadem požárního rizika, druhá poskytuje návod, jak identifikovat riziko, jak se šíří oheň, co ovlivňuje jeho šíření a další. Třetí část popisuje preventivní opatření při různých činnostech, možnosti úniku v případě požáru nebo instalaci, údržbu a testování požárního vybavení.

2.1. Rešerše - Právní zdroje

ÚZ č. 657 - *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*, Sagit, Ostrava 2008, T52100657

Publikace obsahuje kromě úplného znění zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, dále zákon o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, vybraná ustanovení zákoníku práce, zákona o ochraně veřejného zdraví, zákona o hornické činnosti a dalších 23 prováděcích předpisů, které upřesňují podmínky např. pro zemědělství,

dopravu, stavebnictví a další. Nové je nařízení vlády, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, a nařízení o ochraně zdraví před neionizujícím zářením.

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon mimo jiné upravuje základní povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob na úseku požární ochrany.

Vyhláška ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška rozvádí povinnosti stanovené v zákoně č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

V části páté jsou stanoveny základní povinnosti zaměstnavatele z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje, v návaznosti na zákoník práce, další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

2.2. Rešerše - Internetové odkazy

<http://www.bozpinfo.cz/>

Stránka se zabývá problematikou BOZP v širokém rozsahu. Jejím obsahem jsou zejména rady na otázky problematiky BOZP, právní předpisy, články a mnoho jiných k dané problematice.

<http://bzp.bozpinfo.cz/>

Stránka je věnována BOZP v malých a středních podnicích. Obsahuje rady a doporučení, jak si s touto problematikou počínat, především pro začínající podnikatele.

<http://cz.osha.europa.eu/>

Český Focal Point pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

České internetové stránky FOP jsou součástí informační sítě BOZP Evropské unie (OSHA Bilbao, Španělsko) a jsou zaměřeny na problematiku bezpečnosti práce v EU ve vztahu k ČR. Hlavním cílem evropské sítě FOP je podpořit výměnu informací v oblasti BOZP mezi jednotlivými členskými i kandidátskými zeměmi EU a distribuovat informace a materiály k BOZP vydávané Evropskou agenturou pro BOZP. Klíčovým úkolem této stránky je pomáhat uživatelům najít informace mezinárodního charakteru o BOZP v ČR i za hranicemi.

<http://osha.europa.eu/>

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Tato stránka slouží jako vstupní informační bod pro přístup k přehledu informací o tom, co síť nabízí. Jedná se o databázový vícejazyčný portál, který poskytuje přístup k informacím z oblasti BOZP a umožňuje individuální přístup k evropské a mezinárodní informační síti.

V rešerši jsou uváděny hlavně základní informační prameny k dané problematice, z oblasti BOZP ty nejaktuálnější, protože v poslední době vešly v účinnost nové, v této oblasti stěžejní zákony a vyhlášky. Z knižních pramenů podává nejkomplexnější informace kniha *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*, kde jsou popsány všechny důležité oblasti BOZP. Z hlediska požární ochrany je vše důležité v souvislosti s podnikatelkou činností popsáno a rozvedeno v publikaci *Požární ochrana – příručka pro podnikatele*. Velmi užitečný je ÚZ č. 657 - *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*, ve kterém se nachází kompletní souhrn právních předpisů BOZP v nejaktuálnějším znění. Uváděné internetové odkazy jsou přínosné pro každého, kdo se o tuto oblast zajímá, nebo s ní pracuje. Vzhledem k velkému množství informací k problematice PO a BOZP jsou uvedeny převážně jen ty prameny, které byly dále používány v této práci. Ostatní uvedené zdroje pak odkazují na další informace o PO a BOZP.

2. Charakteristika organizace

Již na začátku podnikatelské činnosti by měl existovat podnikatelský záměr, ze kterého bude jasně vyplývat, jak a v čem bude daná právnická nebo podnikající fyzická osoba podnikat. Od tohoto záměru se pak bude odvíjet samotná realizace stavby. Pro zajištění účinné ochrany životů, zdraví a majetku před požáry v organizacích je zapotřebí brát v úvahu velké množství faktorů. Zde se začíná již ve fázi zpracování podkladů pro vydání územního rozhodnutí. Další kroky představuje zpracování, ověření a schválení projektové dokumentace ve stavebním řízení. Z hlediska požární ochrany je stěžejní požárně bezpečnostní řešení stavby, které je součástí zmiňované projektové dokumentace. Obsahem je posouzení požární bezpečnosti stavby, rozdělení na požární úseky, možnosti únikových cest, odstupové vzdálenosti, zhodnocení možnosti provedení požárního zásahu a další. Po splnění všech těchto prvotních náležitostí, úspěšné kolaudaci následuje řádné užívání stavby dle stanoveného podnikatelského účelu. V této fázi podnikatelské činnosti jsou právnické a podnikající fyzické osoby povinny dodržovat povinnosti stanovené právními předpisy o požární ochraně. Základním předpisem je zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon mimo jiné upravuje základní povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob na úseku PO. Rozsah povinností v něm uvedených je odlišný od toho, jaké činnosti jsou konkrétním provozovatelem v organizaci vykonávány. Povinnosti jsou tedy směřovány k jednotlivým činnostem. Proto jednou z hlavních povinností hned na počátku podnikatelské činnosti je začlenit danou organizaci do jedné ze tří kategorií činností uvedených v § 4 odst. 1 zákona o požární ochraně.

Podle provozovaných činností na základě požárního nebezpečí se provozované činnosti člení do kategorií

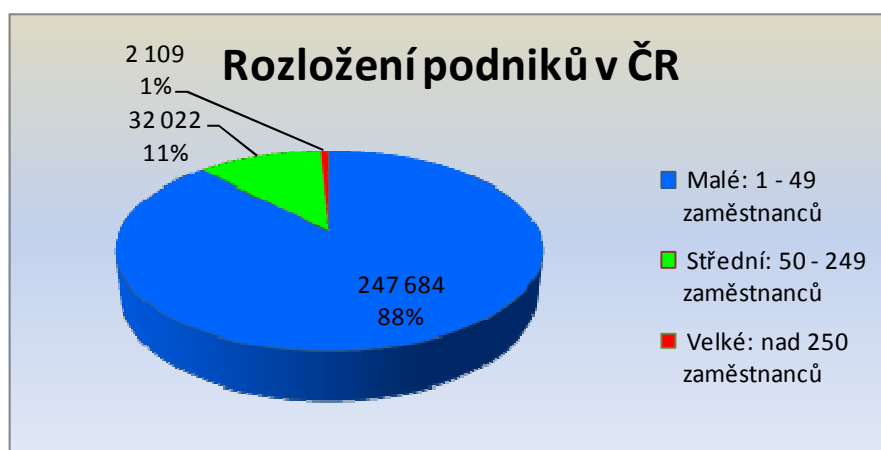
- a) bez zvýšeného požárního nebezpečí,
- b) se zvýšeným požárním nebezpečím,
- c) s vysokým požárním nebezpečím [1].

Pro správné plnění povinností stanovených zákonem o požární ochraně je tedy nezbytné, aby organizace věděly, jakou činnost provozují, tedy jak je tato činnost nebezpečná

z hlediska vzniku a šíření požáru. Začlenění se provede na základě podmínek stanovených v § 4 odst. 2 pro činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím, § 4 odst. 3 pro činnosti s vysokým požárním nebezpečím a § 4 odst. 4 pro činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí.

Na základně tohoto začlenění pak právnické a podnikající fyzické osoby plní povinnosti stanovené právními předpisy o PO. Další povinnosti, vyplývají z charakteru jednotlivých činností, mohou být obsahem českých státních norem a jiných předpisů.

Všechny právnické a podnikající fyzické osoby, které podnikají na území České republiky, musí dodržovat právní předpisy jim stanovené. Kdo při své činnosti zaměstnává navíc fyzické osoby, tedy zaměstnance, musí kromě jiných povinností zajistit na pracovištích organizace také bezpečné a zdravé neohrožující pracovní podmínky. Z toho plyne, že již při tvorbě podnikatelského záměru by měly být vyhodnoceny a stanoveny zamýšlené činnosti a jejich vztah k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zaměstnavatel je tedy dále povinen vytvářet podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdravé nepoškozující pracovní prostředí v celé fázi své podnikatelské činnosti. Tyto náležitosti musí odpovídat právním a ostatním předpisům vztahujícím se k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a jejich dodržování musí být neustále kontrolováno. Základní povinnosti pro zaměstnavatele jsou stanoveny v části páté zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Další povinnosti, vztahují se k problematice BOZP jsou předmětem mnoha jiných právních předpisů. Základní z nich budou jmenovány a rozebrány v kapitole věnované bezpečnosti práce.

Graf č. 2.1. - Rozložení podniků v ČR podle množství a počtu zaměstnanců [11].

3. Požární ochrana

Účelem požární ochrany je vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví, v tomto případě zaměstnanců, a majetku organizací před požáry a jinými mimořádnými událostmi. Pro její zajištění jsou stanoveny povinnosti právníckým a podnikajícím fyzickým osobám a správním úřadům. Ty jsou pak dále povinny tyto požadavky plnit a tím předcházet ztrátám na životech, zdraví a majetku. Účinná ochrana je výsledkem spolupůsobení celé řady faktorů. Mezi ty stěžejní patří stanovení a plnění úkolů a opatření při předcházení požárů, připravenost k hašení požárů, zabránění jejich šíření, a vlastní činnost při hašení požárů. Při provozování podnikatelských činností je tedy důležitý systém požární prevence. Ta je nedílnou součástí celého systému požární ochrany v organizacích a do značné míry ovlivňuje úspěšnost fungování jednotlivých prvků i systému organizace jako celku.

3.1. Shodné povinnosti organizací provozujících všechny druhy činností

Po začlenění do jedné ze tří kategorií dle provozovaných činností, jak bylo uvedeno dříve, jsou povinny právnícké a podnikající fyzické osoby plnit další povinnosti stanovené zákonem o požární ochraně a dále pak vyhláškou MV č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

Jednou ze základních povinností vyplývajících ze zákona o požární ochraně je plnit povinnosti na úseku požární ochrany ve všech prostorách, které užívají k provozování činnosti. Za plnění povinností na úseku požární ochrany u právníckých osob odpovídá statutární orgán¹ a u podnikajících fyzických osob tyto osoby nebo jejich odpovědný zástupce. Provozuje-li činnost v prostorách více právníckých osob nebo podnikajících fyzických osob, plní povinnosti na úseku požární ochrany na místech, která užívají společně, vlastník těchto prostor, není-li smlouvou mezi nimi sjednáno jinak. Součástí smlouvy musí být i určení osoby odpovědné za plnění povinností na úseku požární ochrany [1].

---

¹ osoby, které jsou oprávněny činit právní úkony právníckých osob ve všech věcech. Jejich jednání se považuje přímo za jednání těchto právníckých osob [21].

Všichni provozovatelé činností plní určitý rozsah povinností, který je odlišný podle míry požárního nebezpečí. Činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí mají z hlediska zákona o požární ochraně nejmenší rozsah stanovených povinností. Jsou uvedeny v § 5, přičemž tyto povinnosti zabezpečují i provozovatelé, kteří provozují činnosti se zvýšeným a vysokým požárním nebezpečím. Mezi tyto povinnosti patří [1]:

a) obstarávat a zabezpečovat v potřebném množství a druzích požární techniku, věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení se zřetelem na požární nebezpečí provozované činnosti a udržovat je v provozuschopném stavu. U vyhrazené požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, kromě výrobků stanovených podle zvláštních právních předpisů² lze instalovat a používat pouze schválené druhy,

Tato povinnost je dále rozvedena v § 2 a § 4 vyhlášky o požární prevenci. Jsou zde jmenovitě uvedeny i jednotlivé druhy požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení. Množství, druhy a způsob vybavení prostor a zařízení vyplývá z požárně bezpečnostního řešení stavby a obdobné dokumentace, která je součástí projektové dokumentace. Pokud není k dispozici uvedená dokumentace, postupuje se podle požadavků stanovených v § 2 odst. 5 vyhlášky o požární prevenci.

Kontroly provozuschopnosti jednotlivých zařízení se provádí jednou za rok, pokud nejsou výrobcem, projektovou dokumentací nebo podrobnější dokumentací stanoveny lhůty kratší. Prokazují se dokladem o kontrole provozuschopnosti. Provoz, kontroly, údržba a opravy požárně bezpečnostních zařízení jsou dále rozvedeny v § 7 vyhlášky o požární prevenci.

Provozuschopnost hasicích přístrojů se prokazuje dokladem o jeho kontrole provedené podle podmínek, stanovených vyhláškou o požární prevenci, kontrolním štítkem a plombou spouštěcí armatury. Kontrola se provádí nejméně 1x za rok, pokud nejsou stanoveny lhůty kratší. Tyto a následné povinnosti jsou obsahem § 9 vyhlášky o požární prevenci.

b) vytvářet podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce, zejména udržovat volné příjezdové komunikace a nástupní plochy pro požární techniku, únikové cesty a volný přístup

---

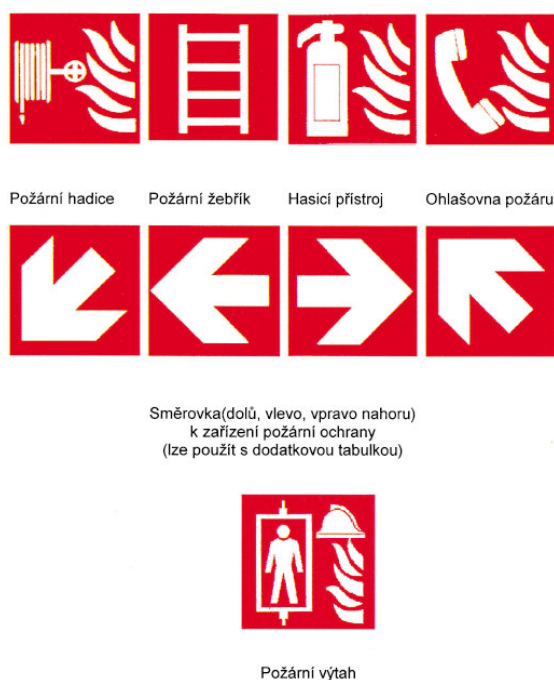
² Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů

k nouzovým východům, k rozvodným zařízením elektrické energie, k uzávěrům vody, plynu, topení a produktovodům, k věcným prostředkům požární ochrany a k ručnímu ovládání požárně bezpečnostních zařízení, podrobnosti k těmto povinnostem jsou stanoveny v § 11 vyhlášky o požární prevenci,

c) dodržovat technické podmínky a návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností,

Dodržování požární bezpečnosti při provozu technických a technologických zařízení je prokazováno doklady o jejich kontrolách, údržbě a opravách provedených podle požadavků, které jsou stanoveny právními předpisy, normativními požadavky a průvodní dokumentací výrobců. Jednotlivé doklady jsou specifikovány v § 38 vyhlášky o požární prevenci.

d) označovat pracoviště a ostatní místa příslušnými bezpečnostními značkami, příkazy, zákazy a pokyny ve vztahu k požární ochraně, a to včetně míst, na kterých se nachází věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení,

Obr. č. 3.1 – Informativní značky pro věcné prostředky požární ochrany, požárně bezpečnostní zařízení a směr cesty [4].

e) pravidelně kontrolovat prostřednictvím odborně způsobilé osoby, technika požární ochrany nebo preventisty³ požární ochrany dodržování předpisů o požární ochraně a neprodleně odstraňovat zjištěné závady,

Odborně způsobilé osoby a technici PO jsou popsáni v kapitole 5.1.

Pravidelné kontroly dodržování předpisů o požární ochraně se zabezpečují formou preventivních požárních prohlídek a prověřováním dokladů o plnění povinností, stanovených předpisy o požární ochraně. Jejich předmětem je vždy zjišťování stavu zabezpečení požární ochrany u právnických osob a podnikajících fyzických osob, způsob dodržování podmínek požární bezpečnosti a prověřování dokladů o plnění povinností stanovených předpisy o požární ochraně. Cílem je odstranit zjištěné závady a odchylky od nežádoucího stavu. Provedení preventivní požární hlídky se dokládá záznamem do požární knihy, popřípadě jiným prokazatelným způsobem a záznam musí být sepsán bezprostředně po provedení preventivní požární prohlídky. Podrobnosti k záznamu o preventivní požární prohlídce jsou uvedeny v § 12 vyhlášky o požární prevenci [3].

U právnických a podnikajících fyzických osob provozujících činnost bez zvýšeného požárního nebezpečí se preventivní požární prohlídky provádějí v provozech, ve kterých se na pracovištích pravidelně vyskytují současně nejméně tři osoby v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu k provozovateli nebo veřejnost, popřípadě v dalších objektech nebo zařízeních, pokud tak určí provozovatelé těchto činností. V objektech a zařízeních, kde jsou provozovány činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí, se preventivní požární prohlídky provádějí ve lhůtě nejméně jednou za rok. U činností se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím se provádějí ve všech objektech a zařízeních. V objektech a zařízeních, kde jsou provozovány činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím, se preventivní požární prohlídky provádějí ve lhůtě nejméně jednou za 6 měsíců. V objektech a zařízeních, kde jsou provozovány činnosti s vysokým požárním nebezpečím, se preventivní požární prohlídky provádějí ve lhůtě nejméně jednou za 3 měsíce [3].

f) umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany, poskytovat mu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se

---

³ kvalifikovaný pracovník, který provádí kontrolu protipožárních opatření, stavu hasebních prostředků, přístrojů a materiálů v organizaci [22].

k zabezpečování požární ochrany v souladu s tímto zákonem a ve stanovených lhůtách splnit jím uložená opatření,

Požární kontroly mohou být trojího druhu:

- komplexní kontrola – prověřuje celkový stav zabezpečení zákonných povinností na úseku požární ochrany,
- tematická kontrola – prověřuje stav zabezpečení požární ochrany ve vybraných oblastech, které si určí orgán státního požárního dozoru,
- kontrolní dohlídka – prověřuje plnění uložených opatření a odstranění nedostatků zjištěných při komplexních a tematických kontrolách [2].

Povinnost oznámení kontroly je pouze v případě komplexní kontroly, jak uvádí vyhláška o požární prevenci. Při ostatních kontrolách není povinen orgán státního požárního dozoru tyto kontroly předem oznamovat.

Z provedených požárních kontrol se vyhotovuje zápis, který je projednán se statutárním zástupcem právnické nebo podnikající fyzické osoby, popřípadě jejím odpovědným zástupcem. Ten je povinen podat orgánu státního požárního dozoru písemnou zprávu ve stanoveném termínu o odstranění závad uvedených v zápise z požární kontroly [2]. Další náležitosti vztahující se k požárním kontrolám jsou uvedeny v § 45 vyhlášky o požární prevenci.

Za porušování povinností stanovených předpisy o požární ochraně může být uložena pokuta. Příklady porušení předpisů a výše pokut jsou uvedeny v § 76 zákona o požární ochraně.

g) poskytovat bezúplatně orgánu státního požárního dozoru výrobky nebo vzorky nezbytné k provedení požárně technické expertizy ke zjištění příčiny vzniku požáru,

V § 14 vyhlášky o požární prevenci je uveden postup při poskytování určených výrobků. Právnické a podnikající fyzické osoby poskytují orgánu státního požárního dozoru na základě jeho požádání výrobky nebo vzorky, které slouží k provedení požárně technické expertizy ke zjištění příčiny vzniku požáru. Další náležitosti jsou uvedeny ve zmiňovaném § 14.

h) bezodkladně oznamovat územně příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru kraje každý požár vzniklý při činnostech, které provozují, nebo v prostorách, které vlastní nebo užívají,

i) právnické osoby a podnikající fyzické osoby nesmí vypalovat porosty. Při spalování hořlavých látek na volném prostranství jsou povinny, se zřetelem na rozsah této činnosti, stanovit opatření proti vzniku a šíření požáru. Spalování hořlavých látek na volném prostranství včetně navrhovaných opatření jsou povinny předem oznámit územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje, který může stanovit další podmínky pro tuto činnost, popřípadě může takovou činnost zakázat,

Další podmínky stanovené § 7 zákona o požární ochraně:

j) vlastník nebo uživatel zdrojů vody pro hašení požárů je povinen tyto zdroje udržovat v takovém stavu, aby bylo umožněno použití požární techniky a čerpání vody pro hašení požárů,

k) vlastník nebo uživatel lesů v souvislých lesních porostech o celkové výměře větší než 50 hektarů je povinen zabezpečit v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru opatření pro včasné zjištění požáru v lesích a proti jeho rozšíření pomocí hlídkové činnosti s potřebným množstvím sil a prostředků požární ochrany, pokud tak neučiní Ministerstvo zemědělství podle zvláštního zákona⁴ [1].

3.2. Shodné povinnosti organizací provozujících činnost se zvýšeným a vysokým požárním nebezpečím

Právnické a podnikající fyzické osoby, které provozují činnosti se zvýšeným a s vysokým požárním nebezpečím jsou dále povinny, zejména ve smyslu § 6, §13, § 15 a § 16 zákona o požární ochraně:

a) stanovit organizaci zabezpečení požární ochrany s ohledem na požární nebezpečí provozované činnosti,

---

⁴ § 46 písm. g) a i) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

b) prokazatelným způsobem stanovit a dodržovat podmínky požární bezpečnosti provozovaných činností, případně technologických postupů a zařízení, nejsou-li podmínky provozování činností a zabezpečování údržby a oprav zařízení stanoveny zvláštním právním předpisem,

Způsob určení podmínek požární bezpečnosti u činností se zvýšeným požárním nebezpečím je uveden v § 15 vyhlášky o požární prevenci. Při stanovování podmínek požární bezpečnosti se k prostorám, objektům a pracovištím přiřadí charakteristiky, podle kterých jsou definovány činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím (§4 odst. 2 zákona o požární ochraně). Dále se vyhodnocují specifika, stanovená v § 15 odst. 2 vyhlášky o požární prevenci. Na základně tohoto vyhodnocení se stanoví podmínky požární bezpečnosti.

Podmínky požární bezpečnosti se poté zapracují do příslušných druhů požární dokumentace, stanovených v § 27 vyhlášky o požární prevenci.

Za rozsah a způsob stanovení podmínek požární bezpečnosti odpovídá zpracovatel (osoba odborně způsobilá nebo technik požární ochrany), přičemž vychází ze stavu vědeckých a technických poznatků známých v době jejich stanovení. Za splnění tohoto požadavku se považuje dodržení podmínek stanovených normativními požadavky⁵ [2].

c) zajišťovat údržbu, kontroly a opravy technických a technologických zařízení způsobem a ve lhůtách stanovených podmínkami požární bezpečnosti nebo výrobcem zařízení,

d) stanovit z hlediska požární bezpečnosti požadavky na odbornou kvalifikaci osob pověřených obsluhou, kontrolou, údržbou a opravami technických a technologických zařízení, pokud to není stanoveno zvláštními právními předpisy⁶, a zabezpečit provádění prací, které by mohly vést ke vzniku požáru, pouze osobami s příslušnou kvalifikací,

e) mít k dispozici požárně technické charakteristiky vyráběných, používaných, zpracovávaných nebo skladovaných látek a materiálů potřebné ke stanovení preventivních opatření k ochraně života a zdraví osob a majetku,

---

⁵ Například ČSN 07 8304 Tlakové nádoby na plyny - Provozní pravidla, ČSN 65 0201 Hořlavé kapaliny - Provozovny a sklady.

⁶ Například vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice.

f) zřídit preventivní požární hlídku v prostorách, ve kterých se vyskytují nejméně tři zaměstnanci, pokud provozují činnost se zvýšeným požárním nebezpečím a v případě, kdy tak stanoví nařízení kraje nebo obecně závazná vyhláška,

Preventivní požární hlídka dohlíží na dodržování předpisů o požární ochraně a v případě vzniku požáru provádí nutná opatření k záchraně ohrožených osob, přivolává jednotku požární ochrany a zúčastňuje se likvidace požáru [1].

g) zpracovávat předepsanou dokumentaci požární ochrany, plnit podmínky v ní stanovené a udržovat ji v souladu se skutečným stavem,

h) zabezpečit pravidelné školení pro zaměstnance o požární ochraně a odbornou přípravu zaměstnanců, kteří jsou zařazeni do preventivních požárních hlídek a také preventistů požární ochrany [1].

3.3. Povinnosti organizací provozujících činnost s vysokým požárním nebezpečím

Právnícké osoby a podnikající fyzické osoby, které provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím, jsou ve smyslu § 6 a zákona o požární ochraně, dále povinny prostřednictvím odborně způsobilé osoby zabezpečit posouzení požárního nebezpečí z hlediska ohrožení osob, zvířat a majetku a plnění dalších povinností na úseku požární ochrany. Posouzení požárního nebezpečí obsahuje náležitosti jmenovaného zákonného ustanovení [1].

Způsob posuzování požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím je předmětem § 16 vyhlášky o požární prevenci. Posouzení požárního nebezpečí patří mezi dokumentaci požární ochrany a její součástí jsou uvedeny v § 29 vyhlášky o požární prevenci. Posouzení požárního nebezpečí se předkládá ke schválení orgánu státního požárního dozoru před zahájením provozované činnosti.

Změní-li se charakter, podmínky nebo rozsah provozované činnosti s vysokým požárním nebezpečím, právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby bez zbytečného odkladu uvědomí písemně o této skutečnosti orgán státního požárního dozoru a podle jeho pokynů posouzení požárního nebezpečí doplní, přepracují nebo předloží ke schválení nové

posouzení požárního nebezpečí. Opatření a lhůty vyplývající ze schváleného posouzení požárního nebezpečí jsou právnické osoby a podnikající fyzické osoby povinny plnit [1].

Právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti s vysokým požárním nebezpečím jsou povinny zřídit preventivní požární hlídku v prostorách, ve kterých se vyskytují nejméně tři zaměstnanci nebo pokud tak stanoví nařízení kraje nebo obecně závazná vyhláška obce. Dále jsou povinny zpracovávat předepsanou dokumentaci požární ochrany, plnit podmínky v ní stanovené a udržovat ji v souladu se skutečným stavem. Mají povinnost zabezpečit pravidelné školení zaměstnanců o požární ochraně, odbornou přípravu zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek a také preventistů požární ochrany [1].

3.4. Dokumentace požární ochrany

Druhy dokumentace požární ochrany jsou uvedeny v § 27 vyhlášky o požární prevenci. Stanovují se jí podmínky požární bezpečnosti provozovaných činností a prokazuje se jí plnění některých povinností, které jsou stanoveny předpisy o požární ochraně. Dokumentaci zpracovávají organizace dle kategorie a rozsahu provozovaných činností. Způsob vedení dokumentace požární ochrany je specifikován v § 40 vyhlášky o požární prevenci. Jednotlivé druhy dokumentace jsou obsaženy v příloze č. 1.

3.5. Školení a odborná příprava zaměstnanců o požární ochraně

Právnické a podnikajících fyzické osoby provozující činnosti se zvýšením a vysokým požárním nebezpečím jsou povinny zabezpečit pravidelné školení zaměstnanců o požární ochraně a odbornou přípravu zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek, jakož i preventistů požární ochrany, jak je uvedeno v § 16 zákona o požární ochraně. Povinnost školení se vztahuje na všechny fyzické osoby, které jsou v pracovním nebo jiném obdobném poměru⁷. Školení se provádí zvlášť pro vedoucí zaměstnance a zvlášť pro ostatní zaměstnance. Pro fyzické osoby, které se příležitostně zdržují na pracovištích, se školení zabezpečuje, jestliže jde o činnosti se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím, nebo přicházejí do styku s těmito činnostmi [1]. Další podmínky stanovuje zmiňovaný §16.

---

⁷ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Školení zaměstnanců o požární ochraně (§ 23 vyhlášky o požární prevenci)

Školení se provádí při nástupu do zaměstnání a při každé změně pracoviště nebo pracovního zařazení zaměstnance, pokud se tím mění i obsah skutečností předchozího školení o požární ochraně. Školení se opakuje nejméně jednou za 2 roky a obsahuje seznámení

- s organizací a zajištěním požární ochrany a se základními povinnostmi vyplývajícími z předpisů o požární ochraně,
- s požárním nebezpečím vznikajícím při činnostech provozovaných právnickou nebo podnikající fyzickou osobou v místě výkonu zaměstnance,
- s požárním řádem, s požárními poplachovými směrnicemi, popřípadě s požárním evakuačním plánem a další dokumentací obsahující stanovení podmínek požární bezpečnosti při činnostech vykonávaných na pracovišti,
- se zvláštními požadavky na provoz a obsluhu instalovaných technických zařízení v případě požáru,
- se zajištěním požární ochrany v době sníženého provozu a v mimopracovní době,
- s rozmístěním a se způsobem použití věcných prostředků požární ochrany na pracovišti,
- s funkcí, popřípadě způsobem obsluhy požárně bezpečnostních zařízení na pracovišti [2].

Školení vedoucích zaměstnanců obsahuje skutečnosti uvedené výše, týkající se všech jimi řízených zaměstnanců a provádí se při nástupu do funkce, opakuje se nejméně jednou za 3 roky.

Školení osob pověřených zabezpečováním požární ochrany v době sníženého provozu a v mimopracovní době se zabezpečuje před zahájením jejich činnosti a opakuje se nejméně jednou za rok.

Školení osob, které vykonávají činnosti se zvýšeným a s vysokým požárním nebezpečím na pracovištích právnických nebo podnikajících fyzických osob a nejsou k nim v pracovním poměru, nebo v obdobném pracovním vztahu, se provádí v rozsahu školení zaměstnanců [2].

Odborná příprava zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek

Provádí se před zahájením činností se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím. Provádí se nejméně jednou za rok u opakujících se činností [2]. Ostatní náležitosti jsou obsahem § 24 vyhlášky o požární prevenci.

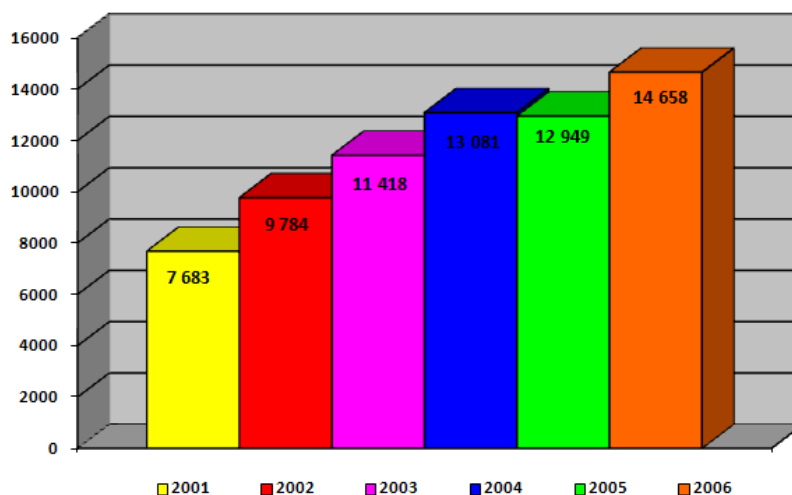
Odborná příprava preventistů požární ochrany

Odborná příprava preventistů požární ochrany se provádí před zahájením jejich činnosti a opakuje se nejméně jednou za rok, obsah přípravy je uveden v § 25 odst. 2. vyhlášky o požární prevenci.

Stanovení rozsahu a obsahu školení zaměstnanců, odborné přípravy preventivních požárních hlídek a preventistů požární ochrany je stanoveno v § 26 vyhlášky o požární prevenci. Rozsah a obsah školení zaměstnanců, odborné přípravy preventivních požárních hlídek a odborné přípravy preventistů požární ochrany určuje právnická nebo podnikající fyzická osoba tematickým plánem a časovým rozvrhem. Rozsah a obsah školení a odborné přípravy musí odpovídat vykonávaným činnostem a pracovnímu zařazení zaměstnanců. Znalosti získané při školení zaměstnanců, odborné přípravě preventivních požárních hlídek a odborné přípravě preventistů požární ochrany se ověřují v rozsahu a způsobem určeným v dokumentaci požární ochrany (např. § 36 vyhlášky o požární prevenci) [2].

3.6. Orgány státní správy a jejich působnost na úseku požární ochrany

Správními úřady na úseku požární ochrany jsou Ministerstvo vnitra a Hasičský záchranný sbor kraje. Tyto úřady vykonávají mimo jiné činnosti, které se vztahují k právnickým a podnikajícím fyzickým osobám, jak je uvedeno v části druhé zákona o požární ochraně. Kontrolní činnost na úseku PO provádí státní požární dozor. Podrobnosti jsou vymezeny opět v části druhé zákona o požární ochraně.

Graf č. 3.1 – Počet kontrolních akcí provedených orgány státního požárního dozoru [5].

Kontrolní akce	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Komplexní kontroly	868	1407	1450	1159	1463	1398
Tematické kontroly	5256	5598	6394	6953	7072	8731
Kontrolní dohlídky	921	2097	2884	3664	3462	3964
Celkem	7683	9784	11418	13081	12949	14658

Tabulka č. 3.1 – Kontrolní činnost státního požárního dozoru v letech 2001 – 2006 [5].

3.7. Povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob v dalších předpisech

Podmínky požární bezpečnosti činností, u nichž hrozí nebezpečí vzniku požáru, mohou být stanoveny i dalšími právními předpisy, vydanými podle § 24 odst. 2 zákona o požární ochraně. Tento typ předpisů průřezově dotváří specifikaci, případně kvantifikaci podmínek požární bezpečnosti v určených oblastech. Uvedený systém se vztahuje, jak bylo uvedeno, zejména k povinnostem, vyjádřeným v zákoně o požární ochraně [3].

Takovým předpisem je vyhláška č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách, ve znění pozdějších předpisů. Obsahem vyhlášky jsou mimo jiné podmínky, které je nutno splnit pro zahájení svařování (§ 3), podmínky po skončení svařování (§ 4) a postupy při svařování kovových a nekovových materiálů a další. Rozsah zvláštních požárně bezpečnostních opatření je uveden v příloze č. 1 k uvedené vyhlášce.

Z dalších právních předpisů je možno uvést také nově vzniklou vyhlášku č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška stanovuje technické podmínky požární ochrany pro navrhování, provádění a užívání stavby.

Podmínky požární bezpečnosti jsou vždy závislé na konkrétním druhu činnosti, kterým se daná právnická, nebo podnikající fyzická osoba zabývá. Může se jednat například o svařování, jak bylo uvedeno výše, pak se postupuje podle uvedené vyhlášky. Může jít také o činnosti, jejichž postupy a zásady jsou vymezeny v jiných předpisech. Mezi tyto bezesporu patří české technické normy. Požadavky v nich stanovené se vztahují k různým druhům činností, například projektování, instalace, provoz, skladování, přepravě či užívání. Vzhledem k množství a obsahu těchto norem vztaheným k požární ochraně jsou jen zmíněny, některé z nich jsou uvedeny v příloze č. 3 spolu s dalšími právními předpisy.

4. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Samozřejmostí všech zaměstnavatelů by měla být snaha, aby práce byla vykonávána za podmínek neohrožující životy a zdraví. Tento požadavek má několik aspektů. Ať už jde o aspekt morální – není větší hodnoty než život a zdraví člověka, tak právní – řada mezinárodních úmluv a právních předpisů EU, a také právních předpisů ČR, věnujících této problematice velkou pozornost. Tyto právní předpisy mají chránit zaměstnance před pracovními úrazy a nemocemi z povolání, vytvářet bezpečné pracovní podmínky a pomáhat v prevenci rizik při práci. V poslední řadě také jde o aspekt ekonomický – péče o bezpečnou práci je nákladná, důsledky úspory v tomto směru jsou však zpravidla v konečné fázi mnohem dražší a následky neodvratitelné. Ekonomický aspekt lze chápat i jinak – pro zaměstnavatele je nevýhodné, aby pracovní síla byla v důsledku úrazů a nemocí z povolání vyřazována z pracovního procesu a musela být většinou za větší náklady nahrazována [6].

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci bývá často chápána příliš úzce, jako problém mezi zaměstnavateli a zaměstnanci. Právně stanovené povinnosti a zásahy státních orgánů při jejich porušování bývají označovány jako omezování podnikání, státní byrokratizmus a podobně. Pracovní úrazy a nemoci z povolání přitom způsobují každoročně mnohamiliardové ztráty, a to nejen přímo zaměstnavatelům a zaměstnancům, ale mají dopad i pro nemocenské, zdravotní a sociální pojištění, ovlivňují vývoj zaměstnanosti, životní podmínky a prostředí. Porušení předpisů o bezpečné práci však již mnohokrát způsobilo vážnou nehodu, rozsáhlý požár či ekologickou katastrofu. Bezpečnost práce proto není soukromou záležitostí, je věcí veřejného zájmu. Tak ji chápe vyspělá Evropa a tak ji musí chápat i zaměstnavatelé, zaměstnanci a všichni zúčastnění [6].

4.1. Význam bezpečnosti práce a její místo v řízení

V oblasti BOZP jako i jinde se setkáváme s pojmem personální řízení, také personální management. Jeho cílem je využívání a ovlivňování lidského činitele v zájmu cílů firmy či instituce. Je nepochybné, že lidský činitel je jedním z nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících úspěšnost či neúspěšnost podniků, přičemž jeho význam se neustále zvyšuje [6].

V poslední době se často využívá pojem řízení lidských zdrojů. Je chápáno jako lépe propracovaná forma personálního managementu, využívajícího komplexní postupy, zejména

jeho propojení s ostatními oblastmi řízení, a zahrnující tak i odpovědnost liniových manažerů na řízení personálních aktivit a účasti zaměstnanců a jejich zástupců v rámci sociálního dialogu [6].

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci je tedy bezpochyby mimo jiné součástí personálního řízení – řízení lidských zdrojů. Pojmově lze BOZP vymezit jako souhrn právních, organizačních, technických, technologických, zdravotních, hygienických, výchovných a dalších opatření, jejichž cílem je dosažení takového stavu pracovišť, pracovního prostředí a výkonu práce, při němž nebude docházet k pracovním úrazům, nemocem z povolání a ani k jinému ohrožení zdraví a naopak bude dosahováno zkvalitnění pracovního prostředí a pracovního života. Z hlediska subjektivního je pak BOZP souhrnem individuálních práv a povinností jednotlivých zaměstnanců a jejich zaměstnavatelů, ve vztahu k výkonu konkrétní práce na konkrétním pracovišti [6].

Bezpečnost práce je nutno v rámci personálního managementu pojímat zejména jako součást péče o zaměstnance, také označovanou jako podniková sociální politika. Systémově do podnikové sociální politiky patří netechnologická opatření, zejména vybavení zaměstnanců OOPP, včetně pracovních oděvů a obuvi, mycími, čistícími a dezinfekčními prostředky, poskytování ochranných nápojů, úprava pracovního prostředí k zajištění hygieny práce, závodní preventivní péče. Kromě toho se BOZP promítá do další stránky personálního řízení – péče o odborný rozvoj – kvalifikaci zaměstnanců, která je významným nástrojem prevence i v oblasti bezpečnosti práce. Do BOZP ovšem spadají i technická a technologická opatření. Mezi ty patří úpravy strojů, nástrojů, přístrojů a technologických postupů tak, aby nedošlo k ohrožení životů a zdraví zaměstnanců. Tyto aspekty již překračují hranice tradičně chápaného klasického personálního řízení, jsou však součástí jeho moderní formy – řízení lidských zdrojů. V něm jde o to, že při ovlivňování jakýchkoliv stránek chodu organizace je nutné v první řadě myslet na dopad příslušných procesů na lidi [6]. U BOZP tento přístup vyjadřuje nejvýznamnější právní předpis, který tuto oblast upravuje – zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, jehož hlavní části týkající se BOZP budou uvedeny dále.

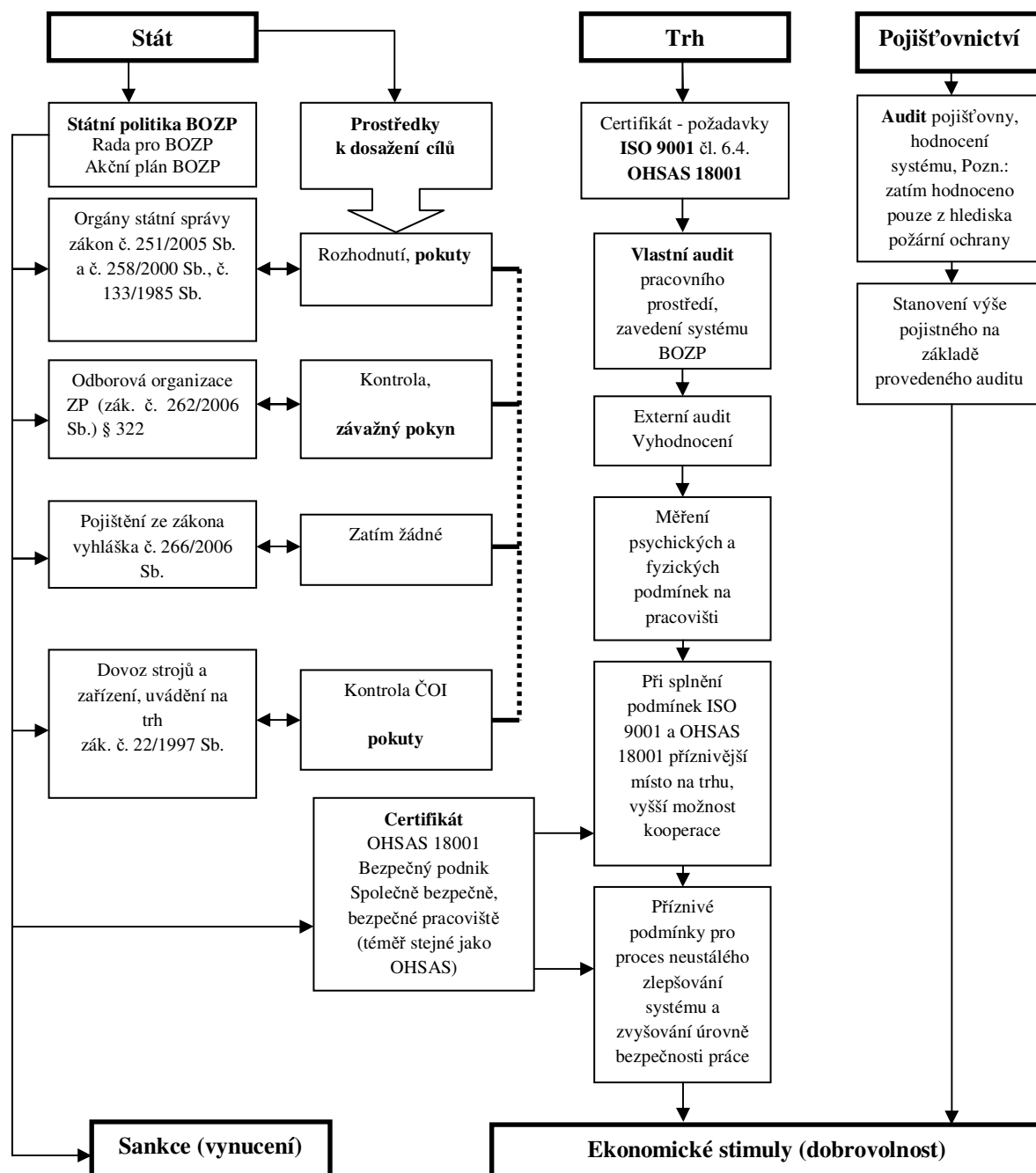
Součásti BOZP [6]

⇒ Bezpečnost práce

⇒ Vytváření a ochrana zdravých pracovních podmínek, včetně hygieny práce

⇒ Posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců k práci

Obr. 4.1. - Mechanizmy, které mohou ovlivnit úroveň BOZP [23].

4.2. Povinnosti zaměstnavatele dle zákoníku práce

V části páté zákoníku práce – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci je obsažena základní právní úprava práv a povinností zaměstnavatelů a zaměstnanců. Technické aspekty, které vyplývají z práva evropských společenství, upravuje zákon o BOZP. Hlava první zmiňované části páté upravuje předcházení ohrožení života a zdraví při práci. V § 101 stojí:

1. Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce.
2. Péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci uložená zaměstnavateli je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají.

V § 302 zákoníku práce je mimo jiné přímo uvedena povinnost vedoucích zaměstnanců vytvářet příznivé pracovní podmínky a zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Pokud to vedoucí zaměstnanec nedodrží, porušuje tedy své pracovní podmínky.

3. Plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, jsou zaměstnavatelé povinni vzájemně se písemně informovat o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, která se týkají výkonu práce a pracoviště, a spolupracovat při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro všechny zaměstnance na pracovišti. Na základě písemné dohody zúčastněných zaměstnavatelů touto dohodou pověřený zaměstnavatel koordinuje provádění opatření k ochraně bezpečnosti a zdraví zaměstnanců a postupy k jejich zajištění.

Uvedené ustanovení se týká všech případů, kdy na jednom pracovišti působí více firem či organizací. Nejsložitější bývá situace na velkých staveništích. Pro ně byla zřízena funkce koordinátora BOZP na staveništi (§ 14 zákona o BOZP).

4. Povinnost zaměstnavatele zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci se vztahuje na všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích.
5. Náklady spojené se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci hradí zaměstnavatel. Tyto náklady nesmějí být přenášeny přímo ani nepřímo na zaměstnance [7].

4.3.1. Prevence rizik

V dnešní době se do popředí všech subjektů pracovního procesu v rámci BOZP dostává problematika prevence rizik. Prevence rizik spočívá ve zjišťování a vyhodnocování všech rizik, která se na pracovišti mohou vyskytovat, ať už jde o strojní zařízení, nebezpečné látky, zavádění nových technologií a další. Problematika prevence rizik je zahrnuta v § 102 zákoníku práce.

1. Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.
2. Prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.
3. Zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby v důsledku příznivějších pracovních podmínek a úrovně rozhodujících faktorů práce dosud zařazené podle zvláštního právního předpisu jako rizikové mohly být zařazeny do kategorie nižší. K tomu je povinen pravidelně kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek, a dodržovat metody a způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů.
4. Není-li možné rizika odstranit, je zaměstnavatel povinen je vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno. Přijatá opatření jsou nedílnou a rovnocennou součástí všech činností zaměstnavatele na všech stupních řízení. O vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních vede zaměstnavatel dokumentaci.
5. Při přijímání a provádění technických, organizačních a jiných opatření k prevenci rizik vychází zaměstnavatel ze všeobecných preventivních zásad, kterými se rozumí

- omezování vzniku rizik,
- odstraňování rizik u zdroje jejich původu,
- přizpůsobování pracovních podmínek potřebám zaměstnanců s cílem omezení působení negativních vlivů práce na jejich zdraví,
- nahrazování fyzicky namáhavých prací novými technologickými a pracovními postupy,
- nahrazování nebezpečných technologií, výrobních a pracovních prostředků, surovin a materiálů méně nebezpečnými nebo méně rizikovými, v souladu s vývojem nejnovějších poznatků vědy a techniky,
- omezování počtu zaměstnanců vystavených působení rizikových faktorů pracovních podmínek překračujících nejvyšší hygienické limity a dalších rizik na nejnižší počet nutný pro zajištění provozu,
- plánování při provádění prevence rizik s využitím techniky, organizace práce, pracovních podmínek, sociálních vztahů a vlivu pracovního prostředí,
- přednostní uplatňování prostředků kolektivní ochrany⁸ před riziky oproti prostředkům individuální ochrany (OOPP),
- provádění opatření směřujících k omezování úniku škodlivin ze strojů a zařízení,
- udílení vhodných pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

6. Zaměstnavatel přijímá opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí a evakuace zaměstnanců včetně pokynů k zastavení práce a k okamžitému opuštění pracoviště a odchodu do bezpečí. Při poskytování první pomoci spolupracuje se zařízením poskytujícím závodní preventivní péči. Zaměstnavatel je povinen zajistit a určit podle druhu činnosti a velikosti pracoviště potřebný počet zaměstnanců, kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména zdravotnické záchranné služby, Hasičského

---

⁸ technická, technologická a organizační opatření a povinnosti, které vyplývají z bezpečnostních předpisů nebo norem, kde jsou stanoveny bezpečnostní minima (např. zábradlí, poklopy, kryty a další) [6].

záchranného sboru České republiky a Policie České republiky a organizují evakuaci zaměstnanců. Zaměstnavatel zajistí ve spolupráci se zařízením poskytujícím závodní preventivní péči jejich vyškolení a vybavení v rozsahu odpovídajícím rizikům vyskytujícím se na pracovišti.

7. Zaměstnavatel je povinen přizpůsobovat opatření měnícím se skutečností, kontrolovat jejich účinnost a dodržování a zajišťovat zlepšování stavu pracovního prostředí a pracovních podmínek [7].

Dle § 9 zákona o BOZP je zaměstnavatel povinen zajišťovat a provádět úkoly v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnance s ohledem [8]

- na nebezpečí ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců při práci ve vztahu k předmětu činnosti zaměstnavatele,
- na základní znalosti a dovednosti zaměstnanců,
- na počet zaměstnanců, jejich odbornou připravenost a jimi vykonávanou práci.

Úkoly v prevenci rizik může zaměstnavatel zajišťovat sám, pokud je k tomu způsobilý, nebo odborně způsobilým zaměstnancem. Náležitosti odborné způsobilosti budou popsány dále. Zaměstnavatel je pak dále povinen:

- poskytnout odborně způsobilé osobě k zajišťování úkolů v prevenci rizik zejména potřebné prostředky a dobu potřebnou k výkonu její činnosti, zvláště ve vztahu k zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, mladistvým zaměstnancům, těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, nebo zaměstnankyním-matkám dítěte do konce devátého měsíce po porodu a zaměstnancům agentury práce dočasně přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli,
- zajistit dostatečný počet odborně způsobilých osob,
- poskytnout odborně způsobilé osobě dokumentaci a potřebné informace,
- poskytnout odborně způsobilé osobě písemnosti týkající se pracovních úrazů a nemocí z povolání a potřebnou součinnost při předcházení ohrožení života a zdraví, k přijetí ochranných opatření a při výběru a volbě ochranných zařízení [8].

Pokud zaměstnavatel zaměstnává nejvýše 25 zaměstnanců, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, pokud má k tomu potřebné znalosti. Má-li 26 - 500 zaměstnanců, může úkoly v prevenci rizik zajišťovat opět sám, je-li k tomu odborně způsobilý, nebo jednou či více odborně způsobilými osobami. Při více jak 500 zaměstnancích zajišťuje tyto úkoly vždy jednou nebo více odborně způsobilými osobami [8]. Problematika odborně způsobilých osob bude rozvedena v kapitole 5.2.

Identifikace a hodnocení rizik

Účelem identifikace a hodnocení rizik v organizaci je vytvořit podklady, které umožní stanovit opatření pro ochranu bezpečnosti a zdraví zaměstnanců. Tento proces má za cíl rizikům předcházet, je-li to možné je odstraňovat, nebo snižovat jejich výskyt na nejnížší možnou úroveň, pokud se jedná o rizika, která jsou neodstranitelná. Samotné riziko můžeme definovat z hlediska BOZP jako pravděpodobnost, závažnou nebo zanedbatelnou, že zaměstnanci nebo osoby zdržující se na pracovišti s vědomím zaměstnavatele budou ohroženy nebezpečím, které představuje činitele (stroj, systém práce, chemická látka atd.), který může způsobovat škodu či újmu na zdraví nebo majetku. Identifikace rizik tedy představuje proces zjišťování existence nebezpečí a definování jeho charakteristik, hodnocení rizika pak proces posouzení velikosti rizika a jeho přijatelnosti či nepřijatelnosti vzhledem ke zdraví a bezpečnosti pracovníka [24].

Při procesu identifikace a hodnocení rizika se může postupovat podle těchto kroků [24]:

1. Vymezit pracovní systém a zpracovat seznam činností (sběr dostupných informací)
  - zpracování seznamu míst a prostorů v pracovním systému a přiřadit k těmto místům a prostorům přehled (seznam) činností.
2. Vyhledat (identifikovat) nebezpečí
  - ke každému pracovnímu místu, případně činnosti, se přiřadí nebezpečí nebo nebezpečná situace, která může nastat a posoudí se, kdo může být nebezpečím ohrožen a jak k tomu může dojít.
3. Stanovit a ohodnotit rizika

- vyhodnotit rizika vyplývající z identifikovaných nebezpečí a rozhodnout, zda jsou existující preventivní opatření dostačující nebo zda jsou potřebná další opatření. Při stanovování rizik se posuzuje jak závažnost možného poškození, tak i pravděpodobnost, se kterou k poškození může dojít. Podstata hodnocení rizik spočívá v rozhodnutí, zda je riziko přijatelné a pokud ne, jaká opatření se musejí realizovat k jeho odstranění nebo alespoň omezení na přijatelnou míru.

4. Odstranit / omezit rizika

- cílem opatření je zajistit podmínky, které odstraní rizika u zdroje jejich původu nebo omezí jejich působení tak, aby bylo ohrožení zaměstnanců minimalizováno.

5. Vyhodnotit zdravotní rizika (kategorizace prací)

- vyhledání zdravotních rizik a návrh zařazení prací do kategorií.

6. Pravidelné hodnocení rizik

Hodnocení rizik provádíme vždy:

- před uvedením nového zařízení případně pracoviště do užívání (výchozí vyhodnocení rizik),
- jako kontrolu po provedení nebezpečných opatření,
- po každé změně, která mohla mít vliv na bezpečnost práce,
- po nehodě / úrazu,
- a samozřejmě prevenci rizik provádíme v návaznosti na události, jakými jsou, například pracovní úraz, návrh zástupce zaměstnanců pro BOZP, zjištění orgánů Inspekce práce nebo ochrany veřejného zdraví nebo závazný pokyn příslušného odborového orgánu.

7. Projednání zjištěných rizik se zaměstnanci

- školení, seznámení s výsledky hodnocení rizik, dotazování samotných zaměstnanců.

Pro hodnocení rizik existuje mnoho metod, mezi které například patří Check List (kontrolní seznam), Safety Audit (bezpečnostní kontrola), What – If Analysis (analýza toho, co se stane když), Event Tree Analysis – ETA (analýza stromu událostí), Fault Tree Analysis – FTA (analýza stromu poruch) a jiné. Problematikou rizik se zabývají také publikace, příručky nebo např. <http://hwi.osha.europa.eu/>.

Proces identifikace a hodnocení rizik by měl být neustálý proces, který musí být prováděn při všech změnách v podniku ovlivňujících existenci nebezpečí a majících vliv na bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnance.

4.3.2. Povinnosti zaměstnavatele

Mezi další povinnosti zaměstnavatele dle § 103 mimo jiné patří [7]:

1. Nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti.

Výčet zakázaných prací je obsahem § 8 zákona o BOZP. Práce, které jsou zakázány ženám, jsou obsaženy v § 238 zákoníku práce, zakázané práce pro mladistvé obsahuje § 246. Podrobněji se touto problematikou zabývá vyhláška č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání, ve znění pozdějších předpisů. Pracovní podmínky mladistvých zaměstnanců jsou dále uvedeny v § 243, § 244, § 245 a § 247 ZP.

2. Informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena.

Kategorizace prací a dále povinnosti zaměstnavatele v oblasti ochrany zdraví při práci jsou zakotveny zejména v ustanovení § 37, § 40, § 41 a § 106 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikovosti pro zdraví se práce zařazují do jedné ze čtyř kategorií. Kritéria, faktory a limity pro zařazení prací do kategorií jsou stanoveny ve vyhlášce č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických

expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů. Další náležitosti s tím spojené jsou obsahem jmenovaných předpisů.

3. Zajistit, aby práce v případech stanovených zvláštním právním předpisem vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze.
4. Sdělit zaměstnancům, které zařízení závodní preventivní péče jim poskytuje závodní preventivní péči, a jakým druhům očkování a jakým preventivním prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkováním, prohlídkám a vyšetřením v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví.

Obsahem závodní preventivní péče je na základě ustanovení § 35 a zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů:

- a) **odborná poradenská činnost pro zaměstnavatele, zaměstnance a zástupce zaměstnanců**, v otázkách ochrany a podpory zdraví a sociální pohody zaměstnanců, zejména v záležitostech, týkajících se technologií, technického vybavení, výběru OOPP, stanovení režimu práce a odpočinku, včetně rozvrhu pracovní doby, při školení zaměstnanců v oblasti první pomoci a ochrany zdraví při práci a v obdobných záležitostech,
- b) **preventivní činnost s hygienickým zaměřením**, v jejímž rámci provádějí pravidelný dohled na pracovištích a dalších zařízeních podniku, vyhodnocující expozici zaměstnanců rizikovým faktorům pracovních podmínek, podílejí se na kategorizaci prací a vyhlásování rizikových prací a spolupracují s orgány státního zdravotního dozoru,
- c) **preventivní činnost s klinickým zaměřením, tj. předepsané lékařské preventivní prohlídky zaměstnanců a poskytování první pomoci**, mezi tyto prohlídky patří vstupní prohlídky (před vznikem pracovního poměru, při změně práce), dále periodické prohlídky, které jsou vázány k pracím, u nichž je absolvování podmínkou pro její výkon – jde o rizikové práce, práce, při nichž může zaměstnanec ohrozit zdraví spolupracovníků nebo obyvatelstva a

dále zaměstnanci, u nichž je vyžadována zvláštní zdravotní způsobilost. Mezi další prohlídky patří řadové prohlídky, mimořádné, výstupní a následné [6].

5. Zabezpečit, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuace fyzických osob v případě mimořádných událostí.
6. Jestliže při práci přichází v úvahu expozice rizikových faktorů poškozujících plod v těle matky, informovat o tom zaměstnankyně. Těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně - matky do konce devátého měsíce po porodu je dále povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví a učinit potřebná opatření, včetně opatření, která se týkají snížení rizika psychické a fyzické únavy a jiných druhů psychické a fyzické zátěže spojené s vykonávanou prací, a to po celou dobu, kdy je to nutné k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví dítěte. Další pracovní podmínky zaměstnankyň jsou uvedeny v § 240 - § 242 zákoníku práce.
7. Umožnit zaměstnanci nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
8. Zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci.
9. Zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zvláštními právními předpisy (zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů) [7].

Informace a pokyny je třeba zajistit vždy při přijetí zaměstnance, při jeho převedení, přeložení nebo změně pracovních podmínek, změně pracovního prostředí, zavedení nebo změně pracovních prostředků, technologie a pracovních postupů. O informacích a pokynech je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci [7].

Zaměstnavatel je povinen pro zaměstnance, který je osobou se zdravotním postižením, zajišťovat na svůj náklad technickými a organizačními opatřeními, zejména potřebnou

úpravu pracovních podmínek, úpravu pracovišť, zřízení chráněných pracovních míst a dílen, zaškolení nebo zaučení těchto zaměstnanců a zvyšování jejich kvalifikace při výkonu jejich pravidelného zaměstnání [7].

Školení zaměstnanců

Zaměstnavatel je povinen podle § 103 odst. 2 zákoníku práce zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána, a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování [7].

Školení se provádí vždy:

- při nástupu do práce,
- při změně pracovního zařazení nebo druhu práce,
- při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo změně technologických nebo pracovních postupů,
- v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na BOZP [7].

Zaměstnavatel určí obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení. Vyžaduje-li to povaha rizika a jeho závažnost, musí být školení pravidelně opakováno. V případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, musí být školení provedeno bez zbytečného odkladu [7].

4.3.3. Osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje

Povinnost poskytování OOPP je zahrnuta v § 104 zákoníku práce, ve kterém je stanoveno, že pokud není možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky. Osobní ochranné pracovní prostředky jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí

ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené nařízením vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky, ve znění pozdějších předpisů.

V prostředí, v němž oděv nebo obuv podléhá při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění nebo plní ochrannou funkci, poskytuje zaměstnavatel jako osobní ochranné pracovní prostředky též pracovní oděv nebo obuv. Zaměstnavatel je povinen poskytovat zaměstnancům mycí, čisticí a dezinfekční prostředky na základě rozsahu znečištění kůže a oděvu. Na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami, v rozsahu a za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem, též ochranné nápoje. Osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje poskytne zaměstnavatel zaměstnanci bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce [7].

Podrobnější podmínky poskytování OOPP vycházející ze zákoníku práce jsou obsahem nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků, ve znění pozdějších předpisů. V nařízení je uvedeno, které prostředky se za ochranné prostředky nepokládají, co musí splňovat a dále v příloze č. 1 tabulka pro vyhodnocení rizik pro výběr a použití ochranných prostředků. V dalších přílohách jsou pak stanoveny jednotlivé ochranné prostředky, práce a činnosti, které vyžadují poskytování osobních ochranných pracovních prostředků nebo doporučená množství mycích a čisticích prostředků.

4.3.4. Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Zákoník práce v ustanovení § 105 stanoví, že zaměstnavatel je povinen objasnit příčiny a okolnosti vzniku tohoto úrazu za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, svědků a za účasti odborové organizace nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu. O pracovním úrazu zaměstnance jiného zaměstnavatele zaměstnavatel bez zbytečného odkladu uvědomí zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance, umožní mu účast na objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu a seznámí ho s výsledky tohoto objasnění [7].

Zaměstnavatel vede knihu úrazů a v ní evidenci o všech úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny. Dále vyhotovuje záznamy a vede dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny, nebo k úmrtí zaměstnance. Je povinen přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů, vede evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na jeho pracovištích, a uplatní taková opatření, aby odstranil nebo minimalizoval rizikové faktory, které vyvolávají ohrožení nemocí z povolání nebo nemoc z povolání [7]. Pracovní úraz je zaměstnavatel povinen ohlásit stanoveným orgánům a institucím a zaslat záznam o úrazu. Ostatní povinnosti jsou obsahem zmiňovaného zákonného ustanovení. Podmínky způsobu evidence, hlášení a zasílání záznamu jsou v nařízení vlády č. 494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu, ve znění pozdějších předpisů.

4.3.5. Účast zaměstnanců na řešení otázek bezpečnosti práce

V § 108 zákoníku práce je stanoveno, že zaměstnanci mají právo účastnit se na řešení otázek souvisejících s bezpečností a ochranou zdraví při práci prostřednictvím odborové organizace nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci [7]. Problematika odborových organizací vzhledem k BOZP je řešena v § 321 a § 322 zákoníku práce.

Zaměstnavatel je povinen informovat mimo jiné o zaměstnancích určených k organizování poskytnutí první pomoci, k zajištění přivolání lékařské pomoci, hasičského záchranného sboru a Policie České republiky a k organizování evakuace zaměstnanců, výběru a zajišťování závodní preventivní péče, o určení odborně způsobilé fyzické osoby k prevenci rizik podle zákona o BOZP a informovat o každé další záležitosti, která může podstatně ovlivnit bezpečnost a ochranu zdraví při práci [7].

Odborová organizace nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci anebo zaměstnanci jsou povinni spolupracovat se zaměstnavatelem a s odborně způsobilými fyzickými osobami k prevenci rizik tak, aby zaměstnavatel mohl zajistit bezpečné a zdravé neohrožující pracovní podmínky a plnit veškeré povinnosti stanovené zvláštními právními předpisy a opatřeními orgánů, kterým přísluší výkon kontroly [7].

Zaměstnavatel je povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací nebo zástupcem zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zjištěné nedostatky odstraňovat [7].

Dále je povinen odborové organizaci a zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zajistit školení umožňující jim řádný výkon jejich funkce a zpřístupnit jim právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a doklady o

- vyhledávání a vyhodnocení rizik, opatření k odstranění rizik a k omezení jejich působení na zaměstnance a k vhodné organizaci bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci,
- evidenci a hlášení pracovních úrazů a uznaných nemocí z povolání,
- výkonu kontroly a opatření orgánů, kterým přísluší výkon kontroly nad bezpečností a ochranou zdraví při práci [7].

Všechny náležitosti obsažené v hlavě páté zákoníku práce zde uvedeny nejsou, je brán zřetel na rozsah a charakter práce.

4.4. Další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

V návaznosti na zákoník práce specifikuje další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů.

4.4.1. Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

Nedílnou součástí povinností zaměstnavatele jsou i požadavky na pracoviště a pracovní prostředí. Musí být zajištěno, aby pracoviště a pracovní prostředí bylo pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví vyhovující. Jedním z předpisů upravujících tuto problematiku je zmiňovaný zákon o BOZP. V něm je stanoveno, že zaměstnavatel je povinen zajistit, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti a ochrany

zdraví při práci odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště. Prováděcím právním předpisem zákona o BOZP vztahujícím se k požadavkům na pracoviště a pracovní prostředí je nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů. Druhým předpisem, který se touto problematikou zabývá je nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Některé pracovní podmínky zaměstnanců, které je zaměstnavatel povinen plnit, jsou uvedeny v § 224 zákoníku práce.

Některé další právní předpisy k dané problematice

- nařízení vlády č. 480/2000 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 148/2006 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 1/2008 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením
- vyhláška č. 394/2006 Sb., kterou se stanoví práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu a postup při určení ojedinělé a krátkodobé expozice těchto prací, ve znění pozdějších předpisů

4.4.2. Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí na staveništi

Zaměstnavatel, který provádí jako zhotovitel stavební, montážní, stavebně montážní nebo udržovací práce pro jinou fyzickou nebo právnickou osobu na jejím pracovišti, zajistí v součinnosti s touto osobou vybavení pracoviště pro bezpečný výkon práce. Práce mohou být zahájeny pouze tehdy, pokud je pracoviště náležitě zajištěno a vybaveno [8]. Další požadavky kladené na BOZP na staveništi jsou uvedeny v § 3 odst. 2 zákona o BOZP, v § 14 - § 18 zákona o BOZP, kde jsou zahrnuty další úkoly zadavatele stavby, jejího zhotovitele, popřípadě fyzické osoby, která se podílí na zhotovení stavby, a koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, následně pak v nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích, ve znění pozdějších předpisů.

4.4.3. Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení

V § 4 zákona o BOZP je stanovena povinnost, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány. Uvedené prostředky a zařízení musí být vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců, vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým⁹ požadavkům a aby zaměstnanci nebyli vystaveni nepříznivým faktorům pracovních podmínek, pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány [8]. Zaměstnavatel je tedy povinen používat jen taková pracovní zařízení a prostředky, která jsou v souladu s požadavky příslušných směrnic o technických požadavcích na výrobky. Dále je povinen poskytnout zaměstnancům vhodné a přiměřené zaškolení a nezbytné informace týkající se požadavků na bezpečný provoz a používání výrobních a pracovních prostředků a zařízení [6].

Bližší požadavky k této problematice jsou uvedeny v nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí, ve znění pozdějších předpisů. V tomto nařízení vlády jsou mimo jiné obsaženy minimální požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení v závislosti na příslušném riziku vytvářeném daným zařízením, náležitosti ochranných zařízení a další.

4.4.4. Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy

Organizací práce se rozumí systém pravidel, postupů a vztahů určujících vzájemné působení osob v jednom pracovním systému nebo ve více systémech výrobní i nevýrobní povahy, pracovních předmětů a výrobních a pracovních prostředků. Její součástí je přiřazení pracovních úkolů a zaměstnanců jednotlivým pracovním místům, stanovení vhodných pracovních a technologických postupů a jejich organizační uspořádání. Organizace práce je jedním z činitelů, které významně ovlivňují pohodu na pracovišti [6]. Ustanovení § 5 zákona o BOZP stanoví, že zaměstnavatel je povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a další podmínky [8]. Na tyto podmínky dané zákonem o BOZP navazuje v některých částech vyhláška č. 361/2007 Sb., kterou se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů. Uvádí např. bližší požadavky na způsob organizace práce a pracovní postupy při zátěži teplem nebo

---

⁹ Ergonomie - mezioborová disciplína, jejímž cílem je dosáhnout přizpůsobení pracovních podmínek výkonnostním možnostem člověka [25].

chladem, při práci s chemickými látkami, prachem, olovem, azbestem, biologickými činiteli a při fyzické zátěži nebo bližší požadavky na práci se zobrazovacími jednotkami. Způsob organizace práce a pracovní a technologické postupy při provádění různých činností uvádějí tyto prováděcí předpisy:

- ✓ nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat, ve znění pozdějších předpisů,
- ✓ nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru, ve znění pozdějších předpisů,
- ✓ nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky, ve znění pozdějších předpisů,
- ✓ nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu, ve znění pozdějších předpisů,
- ✓ nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky, ve znění pozdějších předpisů.

4.4.5. Bezpečnostní značky, značení a signály

Užívání bezpečnostních značek, značení a signálů nenahrazuje konkrétní pracovní postupy nebo návody, či dokonce preventivní opatření. Účelem je upozornit na ohrožení zdraví nebo bezpečnost zaměstnance. Ustanovení § 6 zákona o BOZP ukládá zaměstnavateli povinnost na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, umístit bezpečnostní značky a značení a zavést signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a seznámit s nimi zaměstnance. Bezpečnostní značky, značení a signály mohou být zejména obrazové, zvukové nebo světelné [8]. Náležitosti stanovuje nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů.

Obr. č. 4.1. - Vzory části bezpečnostních značek zákazu, výstrahy a příkazu [4].

4.4.6. Rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma

Jestliže se na pracovištích zaměstnavatele vyskytují rizikové faktory, je zaměstnavatel povinen pravidelně, a dále bez zbytečného odkladu vždy, pokud dojde ke změně podmínek práce, měřením zjišťovat a kontrolovat jejich hodnoty a zabezpečit, aby byly vyloučeny nebo alespoň omezeny na nejmenší rozumně dosažitelnou míru. Nelze-li výskyt biologických činitelů a překročení nejvyšších přípustných hodnot rizikových faktorů vyloučit, je zaměstnavatel povinen omezovat jejich působení technickými, technologickými a jinými opatřeními, kterými jsou zejména úprava pracovních podmínek, doba výkonu práce, zřízení kontrolovaných pásem, používání vhodných osobních ochranných pracovních prostředků nebo poskytování ochranných nápojů [8]. Další podrobnosti jsou obsaženy v § 7 zákona o BOZP a navazujících právních předpisech (zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů).

4.5. Dokumentace BOZP

Každý zaměstnavatel má povinnost vést dokumentaci podle požadavků právních a ostatních předpisů a dokladovat svoji činnost v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (např. o školeních, informacích, pokynech aj.) Posouzení, jakou dokumentaci musí organizace vést, je potřeba stanovit vždy podle konkrétního případu na základě vyhodnocení právních předpisů vztahujícím se na určitý druh provozované činnosti, používání technických zařízení atd. Od kvalitně zpracované a dobře vedené dokumentace se pak odvíjí celková efektivnost fungování systému BOZP. Druhy dokumentace jsou obsaženy v příloze č. 2.

4.6. Státní orgány a jejich působnost na úseku bezpečnosti práce

Kontrola dodržování povinností, které vyplývají z pracovněprávních předpisů a dozor nad bezpečností práce a technických zařízení a nad dodržováním stanovených pracovních podmínek vykonávají tyto úřady:

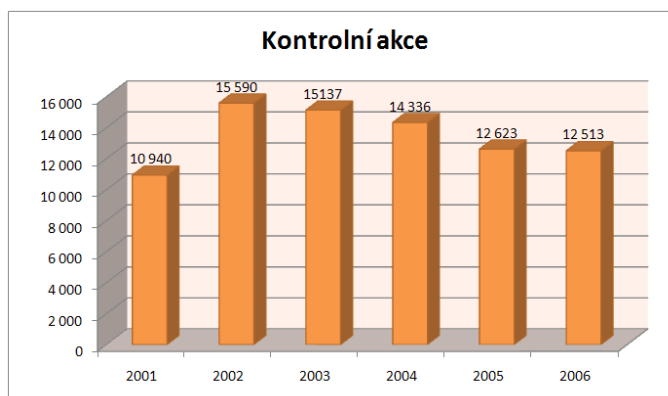
- ⇒ Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky,
- ⇒ Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce (vnitřní organizační jednotky úřadu),
- ⇒ Institut technické inspekce Praha.

Ústředním právním předpisem je zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou mimo jiné vyjmenovány přestupky a správní delikty, za které může být právnické nebo podnikající fyzické osobě udělena pokuta v rozmezí 200 000 Kč - 2 000 000 Kč. Následně pak zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů.

Některé další orgány provádějící státní dozor v oblasti BOZP:

- ⇒ Český báňský úřad a obvodní báňské úřady (dle zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů. Tyto úřady vykonávají dozor na úseku BOZP, bezpečnosti provozu, ochrany a pracovního prostředí v podmínkách provádění hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem),

⇒ orgány ochrany veřejného zdraví v oblasti ochrany veřejného zdraví a ochrany zdraví při práci - Ministerstvo zdravotnictví a krajské hygienické stanice [6].

Graf č. 4.1. - Počet kontrolních akcí provedených v letech 2001 - 2006 orgány inspekce práce (do nabytí platnosti zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, spadala kontrolní činnost pod Český úřad bezpečnosti práce) [10].

4.7. Ostatní vybrané právní předpisy

K zajištění BOZP se vztahuje mnoho dalších předpisů, technických norem a dokumentů, které nejsou obsaženy v tomto textu, některé důležité z nich jsou uvedeny v příloze č. 4.

4.8. Systémy řízení bezpečnosti práce

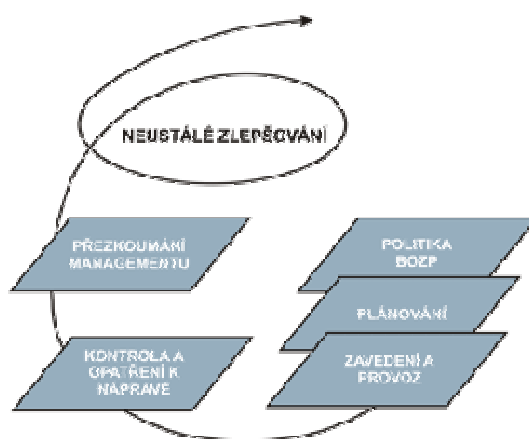
Řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci tvoří důležitou součást každé organizace. V současné době stále více organizací usiluje o dosažení vysokých standardů v této oblasti. Snahou je také prokázat toto úsilí jak zákazníkům, tak akcionářům a dalším stranám zainteresovaným na fungování organizací a jejich péči o BOZP. Současně i přísnější právní podmínky kladou stále více nároků na oblast bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků. Od organizací jsou tedy očekávány jasné závazky a aktivní přístup k této problematice.

Možností, jak úspěšně a efektivně řídit v organizacích BOZP je zavádění a certifikování systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle OHSAS 18001. OHSAS 18001 (Occupational Health and Safety Assessment Systems - Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) je mezinárodní standard týkající se systému řízení bezpečnosti práce a ochrany zdraví pracovníků, který organizacím umožňuje

řídit rizika BOZP a zlepšovat úroveň organizace v této oblasti. Tato směrnice je kompatibilní se základními prvky legislativy většiny evropských zemí a je koncipována tak, aby byla použitelná pro organizace všech typů a velikostí. Svou strukturou navazuje na normy systému managementu jakosti ISO 9001 a ISO 14001 (systém environmentálního managementu) pro usnadnění jejich integrace. Od těchto norem se však odlišuje zejména v oblastech týkajících se aplikací postupů omezování rizika. Jde zpravidla o třístupňový proces zahrnující identifikaci nebezpečí, hodnocení rizika a jeho omezování [12,30].

Právní předpisy i tato norma zdůrazňují požadavek, aby organizace navrhly a zavedly opatření, která všude, kde je to možné, odstraní, omezí, nebo zaměstnance od nebezpečí izolují. V případě, že to možné není, musí být pracovní činnost plánována a řízena pomocí organizačních opatření tak, aby její výkon byl bezpečný a neohrožoval zdraví [12].

Základní části systému managementu BOZP

Obr. č. 4.2. - Model systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci podle specifikace OHSAS 18001:2007 [13].

Certifikace OHSAS ověřuje, že organizace splňuje specifikované požadavky na systém managementu BOZP. Specifikace OHSAS 18001 obdobně jako ostatní systémové standardy stanovuje požadavky na definovaný systém managementu BOZP, který je součástí celkového managementu podniku. Vychází se ze specifických nebezpečí (rizik) daného podniku, definují se požadavky specifikace OHSAS 18001 a způsob jejich ovlivnění z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví v celé plošné působnosti organizace. Jsou zde zahrnuty obvyklé i mimořádné činnosti příslušné organizace a činnosti všech osob, které do příslušné

organizace vstupují. Dále se pak jedná i o zařízení na pracovištích využívané příslušnou organizací nebo i jinými subjekty [30].

Specifikaci a všeobecné pokyny pro používání upravují tyto dva základní dokumenty:

1. ČSN OHSAS 18001 - Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci - Požadavky
2. OHSAS 18002:2 - Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci - Směrnice pro zavádění

Soulad požadavků OHSAS 18001, ISO 14001, ISO 9001 a programu „Bezpečný podnik“ je uveden v příloze č. 5.

Bezpečný podnik

Další možností systému řízení v rámci ČR je program „Bezpečný podnik“. Tento program má za cíl především zvýšit u organizací úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, včetně ochrany životního prostředí, docílit vyšší úrovně kultury práce a pracovní pohody a vytvořit podmínky pro zavedení integrovaného systému řízení. Garantem programu je Státní úřad inspekce práce. Další informace k programu a jeho zavádění viz literatura [14].

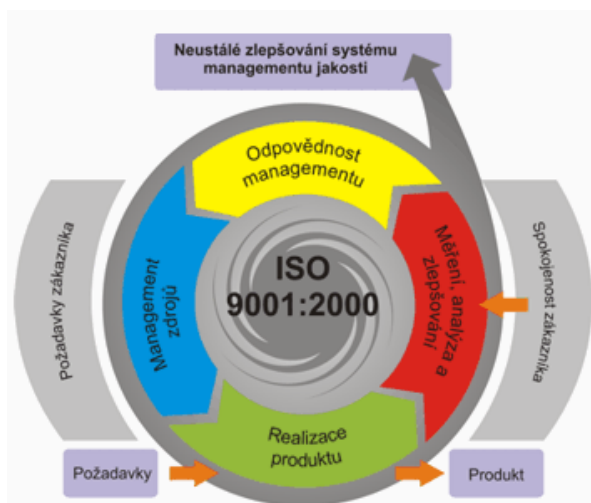
Systém řízení jakosti (Quality Management System - QMS)

Tento systém specifikuje požadavky na systém managementu jakosti, který mohou organizace používat pro interní aplikaci, certifikaci nebo pro smluvní účely s dodavateli a zákazníky. Využívá se při certifikaci k nezávislému posouzení schopnosti organizace plnit požadavky normy ISO 9001:2000 (ČSN EN ISO 9001:2001), zákazníků, požadavky předpisů, vlastních požadavků stanovených pro efektivní fungování všech procesů a neustálého zlepšování systému managementu jakosti [15].

Normy systému managementu jakosti

1. ČSN EN ISO 9001:2001 Systémy managementu jakosti — Požadavky
2. ČSN EN ISO 9004:2001 Systémy managementu jakosti — Směrnice pro zlepšování výkonnosti
3. ČSN EN ISO 9000:2001 Systémy managementu jakosti — Základy, zásady a slovník

4. ČSN EN ISO 19011:2002 Směrnice pro auditování systému managementu jakosti a/nebo systému environmentálního managementu

Obr. č. 4.4. - Dynamický model systému managementu jakosti podle normy ISO 9001:2000 [13].

Systém řízení ochrany životního prostředí (Environmental Management System - EMS)

Systém řízení ochrany životního prostředí specifikuje požadavky na systém environmentálního managementu, který mohou organizace používat pro interní aplikaci, certifikaci nebo pro smluvní účely s dodavateli a zákazníky. Využívá se při certifikaci k nezávislému posouzení schopnosti organizace vytvořit a udržovat postupy k identifikaci environmentálních aspektů svých činností, služeb a výrobků, které mohou řídit a na které mohou podle očekávání mít určitý vliv, plnění právních a jiných požadavků, vlastních požadavků stanovených pro efektivní fungování všech procesů a neustálého zlepšování systému environmentálního managementu [15].

Normy systému environmentálního managementu

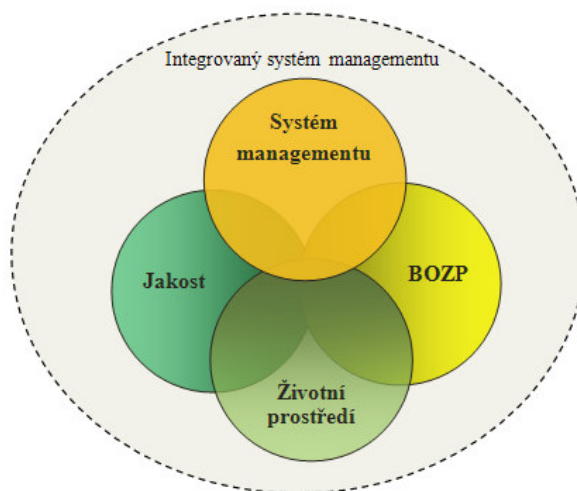
1. ČSN EN ISO 14001:2005 Systémy environmentálního managementu - požadavky s návodem pro použití
2. ČSN EN ISO 14004:2005 Systémy environmentálního managementu - Všeobecná směrnice k zásadám, systémům a podpurným metodám

Obr. č. 4.5. - Dynamický model environmentálního systému managementu podle normy ISO 14001:2004 [13].

Integrovaný systém managementu

Jak již bylo uvedeno výše, systémy managementu BOZP, především pak OHSAS 18001, navazuje svou strukturou na systémy řízení jakosti a systémy environmentálního řízení. Systém managementu BOZP je tedy buď postupně implementován do již zaběhlých systémů řízení jakosti a systémů environmentálního řízení, nebo se tyto systémy budují současně jako integrované. Integrované systémy jsou velmi výhodným přístupem k vytvoření systému řízení, který zohledňuje nejen jakost produktů a procesů, ale i přístup k životnímu prostředí a bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Integrované systémy řízení podle ISO 9001, ISO 14001 a OHSAS 18001 je tedy výhodné zavést a hlavně integrovat do jediného fungujícího systému řízení, který se stane funkčním nástrojem k řízení a předcházení všech rizik v činnostech firmy. Managementu poskytne informace o veškerých rizicích firemních procesů a systémové nástroje k jejich řízení. Tento systém pak vede k minimalizaci obchodních bariér jak v ČR, tak mimo ni, zvýšení konkurenceschopnosti firmy, zvýšení důvěryhodnosti firmy a mnoha dalším výhodám.

Obr. č. 4.6. - Integrovaný systém managementu organizace [13].

Další systémy managementu BOZP

Norma BS 8800 – Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Příručka

ILO - OSH - Směrnice pro systémy řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

4.9. Bezpečnost práce v Evropské unii

Právní požadavky na zajištění BOZP v zemích EU tvoří směrnice, které připravuje Komise EU a jsou přijímány jako společný dokument Radou ministrů a Evropským parlamentem. Směrnice mají za cíl zharmonizovat národní právní předpisy s právem ES - s přihlédnutím k zásadě nadřazenosti práva ES. Tyto směrnice v oblasti BOZP jsou nástroji tzv. sekundární legislativy. Právo ES stanoví jednotná pravidla a požadavky pro členské státy a členské státy následně mají určitou volnost při jejich zapracování do vnitrostátního práva. Směrnice tak umožňuje přihlížet k národním specifikům a vycházet ze stávající právní úpravy, platné v dané členské zemi. Směrnice ES proto pojednávají o minimálních požadavcích a členský stát je může doplnit požadavky národními s tím, že tato národní úprava nesmí být v rozporu s právem ES [6]. Tyto směrnice jsou tedy implementovány do zákonů jednotlivých členských zemí a spolu s vlastními požadavky stanovují povinnosti zaměstnavatele pro zabezpečení BOZP v organizaci.

5. Způsoby zajištění požární ochrany a bezpečnosti práce

Pro zajišťování požární ochrany a bezpečnosti práce v organizacích jsou zákonem dané požadavky a jsou stanoveny osoby, které mohou tyto činnosti vykonávat a to buď v pracovněprávním vztahu (§ 3 zákoníku práce), nebo jinou osobou (např. externí firmy, osoby s živnostenským oprávněním). U požární ochrany se jedná o odborně způsobilé osoby a techniky požární ochrany, u bezpečnosti práce jsou to osoby odborně způsobilé v prevenci rizik. Na staveništích se jedná o koordinátory bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi. Tyto osoby musí pro absolvování zkoušek splňovat požadavky dané příslušnými předpisy a musí být držiteli osvědčení o odborné způsobilosti, které získají na základě složení stanovených zkoušek odborné způsobilosti jak v požární ochraně, tak bezpečnosti práce.

5.1. Odborně způsobilé osoby a technici požární ochrany

Plnění povinností stanovených zákonem o požární ochraně mohou zabezpečovat pro všechny činnosti odborně způsobilé osoby, mezi které se řadí znalci a znalecké ústavy v základním oboru požární ochrany zapsaní v seznamu znalců a znaleckých ústavů vedených krajskými soudy, fyzické osoby, které jsou absolventy škol požární ochrany nebo absolventy vysokoškolského studia, jehož součástí je ověřovací program pro odbornou způsobilost na úseku požární ochrany schválený ministerstvem a fyzické osoby, které složily zkoušku odborné způsobilosti před komisí ustavenou ministerstvem [1]. Technici požární ochrany zajišťují povinnosti na úseku požární ochrany v užším rozsahu než odborně způsobilé osoby, jak stanoví zákon o požární ochraně. Obsah a rozsah odborné přípravy k ověření odborné způsobilosti je stanoven zvlášť pro odborně způsobilé osoby a zvlášť pro techniky požární ochrany.

Obsah přípravy pro odborně způsobilé osoby tvoří:

- a) předpisy o požární ochraně,
- b) požární bezpečnost staveb a technologií,
- c) posuzování požárního nebezpečí,

- d) základní funkce a parametry požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení,
- e) fyzikální a chemické procesy hoření, výbuchu, hašení a toxických účinků zplodin hoření,
- f) základy taktiky hašení požárů [2].

U techniků požární ochrany je obsah přípravy v užším rozsahu. Základní tematické okruhy k ověření odborné způsobilosti fyzických osob jsou uvedeny v příloze vyhlášky o požární prevenci. Ostatní náležitosti týkající se odborné způsobilosti jsou obsaženy v § 11 zákona o požární ochraně a § 20, § 21 a § 22 vyhlášky o požární prevenci.

5.2. Odborně způsobilé osoby v oblasti bezpečnosti práce

Předpoklad odborné způsobilosti fyzické osoby v oblasti bezpečnosti práce je:

- a) alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou,
  - b) odborná praxe
    - v délce alespoň 3 let,
    - v délce 2 let, jestliže fyzická osoba dokončila vyšší odborné vzdělání,
    - délce 1 roku, jestliže fyzická osoba dokončila vysokoškolské vzdělání v bakalářském nebo magisterském studijním programu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci;
- ⇒ za odbornou praxi se považuje doba činnosti vykonávaná v oboru, ve kterém fyzická osoba zajišťovala úkoly v prevenci rizik nebo činnost v oboru bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- c) doklad o úspěšně vykonané zkoušce z odborné způsobilosti (§ 20 zákona o BOZP) [8].

Náležitosti zkoušky z odborné způsobilosti jsou mimo jiné uvedeny v nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů. Pro přípravu na tyto zkoušky je možno absolvovat kurzy, které poskytuje

řada vzdělávacích či školicích firem a provádí akreditované zkoušky. Tyto firmy musí mít akreditaci pro provádění zkoušek od Ministerstva práce a sociálních věcí.

Zkušební okruhy teoretických znalostí pro zkoušku z odborné způsobilosti v prevenci rizik

- a) znalost právních předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci,
- b) znalost povinností zaměstnavatele a práv a povinností zaměstnanců a práv a povinností odborové organizace nebo zástupce pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci,
- c) znalost všeobecných preventivních zásad pro identifikaci nebezpečí, hodnocení, odstraňování popřípadě minimalizaci rizik při práci včetně metod předcházení pracovním úrazům a nemocem z povolání,
- d) dovednost při prevenci rizik spočívající v posouzení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci včetně zpracování stanovené dokumentace,
- e) znalost povinností a podmínek poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, jejich používání, evidence a kontroly [16].

5.3. Zajišťování požární ochrany a bezpečnosti práce osobou v pracovněprávním vztahu

Úkoly na úseku PO a BOZP v organizacích plní vyhrazení zaměstnanci (bezpečnostní technik, odborně způsobilý zaměstnanec). Starají se o zajištění povinností, které zaměstnavateli ukládají právní předpisy. Pokud jde o vedoucí zaměstnance, v dnešní době se stále více začíná mluvit o manažerech BOZP a PO. Tito manažeři již neplní jen úkoly BOZP a PO, ty plní řadoví zaměstnanci, ale i další úkoly jako např. ochrana životního prostředí, krizový management, vytvářejí, udržují a trvale zlepšují systém řízení a především účelně řídí celou problematiku BOZP, PO a související obory. Na tyto osoby jsou samozřejmě kladeny větší nároky, jak na plnění povinností BOZP a PO, tak i na povinnosti manažera, který řídí chod celého tohoto systému. Problematika BOZP, PO a další uvedené už nejsou jen oblasti, které je třeba plnit ze zákonných povinností, ale přispívají k celkové efektivitě a produktivitě firmy na trhu, její konkurenceschopnosti, zisku a celkovému obrazu organizace navenek. Činnost manažera v této oblasti by proto měla být jedním z důležitých pilířů úspěšné

společnosti. Proto by měl být svým postavením co nejvýše vrcholovému managementu a také takto brán svým zaměstnavatelem spolu s celou oblastí BOZP, PO a jejím významem pro úspěšný chod společnosti.

Lidé na těchto vedoucích pozicích by se tedy měli umět orientovat v právních a ostatních předpisech o BOZP, PO, pracovněprávních vztazích, pracovním poměru nebo v otázkách pracovní doby a pracovního odpočinku. Následně by pak měli znát metody pro vyhledávání a vyhodnocování rizik, návrhy opatření pro odstranění nebo minimalizaci rizik. Dále být seznámeni se základy managementu, se systémy managementu BOZP, s vytvořením, zavedením a udržováním systémů BOZP, s řízením oboru životního prostředí, s vedením pracovního týmu, hygienou práce, s kategorizací prací, krizovým managementem, využíváním PC, internetu, také znát programy pro vedení a organizaci BOZP a PO, programy pro vyhledávání a hodnocení rizik, e - learning (viz kapitola 5.4.3.) a jiné.

Mezi dovednosti těchto pracovníků by měly patřit obecné manažerské schopnosti, tvůrčí myšlení a tvůrčí činnost, organizace práce, komunikativní dovednosti, jednání s lidmi a vedení lidí, schopnost efektivně vyhledávat a identifikovat rizika a navrhopvat jejich odstraňování, tedy aplikace metod pro identifikaci a hodnocení rizik, schopnost zavést a udržovat systém řízení BOZP a PO v organizaci, pokročilé ovládání PC, komunikace pomocí PC a další.

5.3.1. Činnosti manažera

Z hlediska zajišťování PO by měl manažer vytvořit funkční systém PO v organizaci, metodicky řídit tento systém a ověřovat jeho účinnost a plnění. Za tímto účelem vytváří směrnici pro stanovení zajištění PO, která je součástí dokumentace požární ochrany. V této směrnici jsou stanoveny zásady zabezpečování úkolů na úseku PO pro všechny zaměstnance organizace, zákazy, příkazy a pokyny. Dále stanovuje vymezení jednotlivých činností příslušným osobám [2]. Obsah směrnice závisí také na druhu provozované činnosti a charakteru činnosti či provozu organizace. Po stanovení základního systému řízení PO v organizaci vedoucí zaměstnanec dále:

- kontroluje dokumentaci PO,

- kontroluje počty a rozmístění požární techniky, věcných prostředků PO a požárně bezpečnostních zařízení, požárního značení, zabezpečuje kontroly záručních lhůt a revize,
- zajišťuje školení zaměstnanců o PO (tvorba plánu a osnovy školení, ověření znalostí),
- vytváří systém pro další vzdělávání zaměstnanců o PO (podnikový intranet, e - learning, tvorba metodických příruček, výchova a formy dalšího vzdělávání v PO),
- koordinuje činnost zaměstnanců na úseku PO (preventivní požární hlídky, preventisté PO, zajišťuje jejich odbornou přípravu),
- řeší otázky PO s vedením organizace,
- provádí požární kontroly, preventivní požární prohlídky, audity PO (kontrola dokumentace, dodržování zásad PO v provozech a na pracovištích, stanovuje nápravná opatření, kontrola dodržování rozhodnutí vydaných státním požárním dozorem),
- koordinuje vyšetřování vzniklých požárů, spolupracuje při vyšetřování s orgány státního požárního dozoru,
- zastupuje organizaci při kontrolách státního požárního dozoru, organizuje nápravná opatření,
- tvoří plán a obsah cvičných požárních poplachů,
- vede a udržuje celkový systém řízení PO v organizaci.

Uvedené činnosti jsou výčtem těch základních, které je třeba plnit ze zákona a činností z pozice zaměstnance organizace v oblasti PO. Pro zajišťování PO pak existují další možnosti, jako např. užívání počítačových programů pro PO, vyhledávání ostatních požárních nebezpečí, preventivní činnost, porady se zaměstnanci o možných zlepšeních, tvorba dalších směrnic pro zajišťování účinné PO a jiné, vedoucí k efektivnímu zabezpečení PO.

Jak již bylo zmíněno dříve, vedoucí zaměstnanec by neměl plnit jednotlivé úkoly BOZP, ty přísluší konkrétnímu zaměstnanci, ale měl by především řídit celkový systém BOZP v organizaci. Aby tento systém mohl řídit, musí být nejdříve takový systém vybudovaný. Do celého tohoto systému nepatří pouze BOZP, ale i PO, jehož dílčí součástí již

byly uvedeny. Dále pak do celkového systému řízení může patřit životní prostředí, nakládání s chemickými látkami, krizový management a další možnosti dle charakteristiky organizace. Celý tento systém musí být tedy důkladně popsán, např. ve směrnici řízení BOZP v organizaci nebo jiném podnikovém dokumentu. Měla by být stanovena bezpečnostní politika v organizaci, její strategie a cíle, vedoucí zaměstnanec pak zajišťuje její realizaci. Dalším krokem je plánování postupů identifikace nebezpečí, hodnocení a řízení rizik. Vedoucí pracovník by měl vytvořit další směrnice, např. pro postupy při provádění rizikových činností, pro poskytování OOPP, pro kategorizaci prací, zdravotní prohlídky dle konkrétních podmínek firmy, vytváření informačního systému na interních stránkách či metodických pomůcek pro výchovu a vzdělávání zaměstnanců v BOZP, e - learning a další.

Manažer dále:

- vyhledává, analyzuje a vyhodnocuje rizika při práci, vytváří účinné metody a postupy či opatření k minimalizaci nebo odstranění rizik na pracovišti, seznamuje pracovníky s riziky,
- určuje pracovníky pro plnění úkolů BOZP, školí, vykonává poradenskou činnost pro pracovníky, metodicky řídí a kontroluje činnost pracovníků na úseku BOZP,
- řeší otázky BOZP s vrcholovým managementem organizace, také s odborovými organizacemi, s vedoucími zaměstnanci kontrolovaných pracovišť, předkládá návrhy a podněty ke zlepšení úrovně BOZP,
- kontroluje stanovenou dokumentaci BOZP,
- kontroluje, zda ostatní pracovníci dodržují zásady BOZP stanovené právními předpisy a vnitropodnikovými dokumenty a směrnicemi,
- stanovuje a koordinuje program periodických prohlídek a kontrol plnění úkolů a stavu bezpečnosti práce v organizaci, provádí interní audity,
- účastní se a koordinuje šetření pracovních úrazů (zejména významných), mimořádných událostí v organizaci z hlediska bezpečnosti,
- účastní se všech kontrol státních orgánů (SÚIP, orgány ochrany veřejného zdraví a další), spolupracuje s těmito orgány,

- spolupracuje s akreditovanými subjekty s oprávněním měření úrovně hygienických faktorů,
- zavádí a udržuje systém řízení BOZP (OHSAS, Bezpečný podnik a jiné).

Kontroluje:

- pracoviště organizace z hlediska dodržování zásad hygieny práce a hygieny na pracovištích,
- dodržování rozhodnutí vydaných orgány ochrany veřejného zdraví,
- pracoviště z hlediska zapracování vyskytujících se nebezpečí do registru rizik,
- pracoviště z hlediska dodržování opatření vyplývajících z registru rizik.

Výčet činností manažera BOZP je mnohem větší, než je uvedeno zde, kde jsou vyjmenovány základní činnosti, od kterých se odvíjejí ostatní. Závisí to také na konkrétních podmínkách v organizaci a jejím systému řízení. Tento systém je vždy ovlivněn jak vnějšími vlivy (legislativa, podnikatelské prostředí atd.), tak hlavně vnitřními (systém řízení organizace, struktura organizace, druh činnosti, jiné systémy řízení - např. ISO) [33].

5.4. Zajišťování požární ochrany a bezpečnosti práce externě

Pokud není požární ochrana a bezpečnost práce v organizaci zajišťována osobou v pracovněprávním vztahu, tedy zaměstnancem firmy, nabízí se možnost zajišťování těchto služeb externě. Zde přichází v potaz široká nabídka společností nebo jednotlivých osob, které tyto služby nabízejí. Tyto společnosti či osoby poskytují služby buď formou outsourcingu (úplné dodavatelské zajištění prací a služeb v potřebné oblasti), nebo pomocí dílčích objednávek podle potřeb zákazníka. Rozsah těchto služeb bývá různý, od základních v oblastech požární ochrany a bezpečnosti práce až po zavádění systémů řízení BOZP, systémů jakosti a environmentálního systému řízení nebo prodej osobních ochranných pracovních prostředků a jiné, které budou uvedeny dále.

Jako první krok při využití externích služeb, zejména pak firem, tyto firmy ve spolupráci s odborně způsobilou osobou provádějí vstupní nezávislou analýzu stavu zajištění PO a BOZP. Obsahem těchto vstupních kontrol je zjištění shody dosavadního stavu PO a BOZP s legislativními požadavky, úroveň bezpečnosti jednotlivých pracovních činností,

pracovišť, strojů a zařízení, ověření dokumentace PO a BOZP a další. Na základě této nezávislé vstupní kontroly stávající situace je pak zpracována nabídka s navržením vhodných variant zajištění PO a BOZP, náprava stávajících nedostatků, volba vhodných pracovních postupů a jiné, dle toho, jak dopadla vstupní kontrola a jaký je požadavek organizace [26, 28].

5.4.1. Služby pro zajištění požární ochrany

Po provedení vstupní kontroly z hlediska PO a zjištění dosavadního stavu a úrovně zabezpečení PO a prověření správného začlenění do kategorie dle požárního nebezpečí jsou dále poskytovány služby dle potřeby. Může se jednat o [26,27,28]:

- ✓ odborné poradenství a pomoc při řešení konkrétních problémů v oblasti PO,
- ✓ zpracování návrhu zabezpečení PO dle míry nebezpečí,
- ✓ zpracování, kontrolu a aktualizaci komplexní dokumentace PO,
- ✓ tvorbu tematického plánu a časového rozvrhu školení určených zaměstnanců,
- ✓ distribuci potřebného množství a druhů vybavení požární technikou, věcnými prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostními zařízeními,
- ✓ kontroly a revize provozuschopnosti a záručních lhůt, jakož i opatření potřebná pro udržování požární techniky, věcných prostředků PO a požárně bezpečnostních zařízení v provozuschopném stavu,
- ✓ návrh rozmístění věcných prostředků PO a požárně bezpečnostních zařízení,
- ✓ doporučení opatření k vytváření podmínek pro hašení požárů a pro záchranné práce, vedení dokumentace o požárech,
- ✓ zajištění povinností pro udržování volných příjezdových komunikací, nástupní plochy pro požární techniku, únikových cest, volných přístupů k nouzovým východům, rozvodným zařízením elektrické energie, uzávěrům vody, plynu, topení a produktovodům, věcným prostředkům PO a k ručnímu ovládání požárně bezpečnostních zařízení,

- ✓ návrh a realizaci požárního značení, prověřování označení pracovišť a ostatních míst, na kterých se nachází věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostního zařízení,
- ✓ provádění pravidelných preventivních požárních prohlídek (kontrola dokumentace, dodržování předpisů, návrhy k nápravě nedostatků),
- ✓ organizování, provádění a vyhodnocování cvičných požárních poplachů,
- ✓ asistenci při kontrolách státního požárního dozoru (pomoc při odstraňování nedostatků, zpracování písemné zprávy o splnění opatření uložených státním požárním dozorem),
- ✓ spolupráci s orgány státního požárního dozoru při provádění požárně technické expertizy ke zjištění příčin požáru,
- ✓ provádění potřebných školení zaměstnanců (ověření znalostí, vydání osvědčení o absolvování školení, sledování lhůt povinného školení),
- ✓ provádění odborné přípravy požárních hlídek a preventistů požární ochrany,
- ✓ udržování systému PO na potřebné úrovni.

Organizacím můžou být dále zpracovány další i nepovinné dokumentované postupy pro zajištění této oblasti. Tyto činnosti jsou podporovány a kontrolovány pravidelnými nezávislými požárními audity na všech pracovištích a v potřebném rozsahu. Jsou zpracovávány zprávy z těchto auditů, v průběhu těchto auditů jsou stanovena opatření k nápravě.

5.4.2. Služby pro zajištění bezpečnosti práce

Rozsah povinností, které jsou organizace povinny splňovat na úseku BOZP, je velice široký. Zvláště u firem s velkým počtem zaměstnanců, různorodostí prací, procesů a prostředí jde o složitou záležitost. Naopak při malém počtu zaměstnanců může být zaměstnávání bezpečnostního technika finančně nevýhodné, zvláště pokud jeho přítomnost není nutná při běžném provozu. V těchto případech je tedy možnost využití externích firem s dostatečným počtem osob odborně způsobilých k zajištění těchto služeb, širokým a kvalitním zázemím.

Nabídka služeb firem či jednotlivých osob bývá různá, převážně se však jedná o nabídku služeb, mezi které patří [26,27,28]:

- ✓ navržení a zavedení vhodného systému organizace a řízení BOZP,
- ✓ zpracování, vedení a udržování nejnutnější dokumentace BOZP, možnost tvorby navazující dokumentace (např. konkrétní systém vedení a organizace BOZP v organizaci),
- ✓ identifikace a hodnocení rizik na pracovišti, stanovení možných následků, vyhodnocení míry rizika, návrhy opatření k odstranění nebo minimalizaci rizik, tvorba a implementace systému identifikace rizik v organizaci, identifikace rizik z hlediska působení fyzikálních, chemických a fyziologicko-psychologických faktorů,
- ✓ zpracování návrhu kategorizace prací včetně pravidelné aktualizace, měření škodlivin pracovního prostředí (prach, hluk, vibrace, chemické látky), posouzení změn podmínek výkonu práce z hlediska ovlivnění expozice zaměstnanců jednotlivými fyzikálními, chemickými a fyziologicko-psychologickými faktory, zavedení systému evidence rizikových prací,
- ✓ zpracování rozvrhu a osnovy školení, provádění školení zaměstnanců (vstupní, periodická), ověřování znalostí, zaškolení a vstupní instruktáže na pracoviště, vydání osvědčení o školení pro vedoucí zaměstnance, sledování lhůt školení, zajištění školení pro vybrané profese (práce ve výškách, svářeči, jeřábníci, řidiči, obsluha strojů a technologií), školení první pomoci,
- ✓ poradenství a konzultace v oblasti BOZP, metodická a poradenská činnost v oblasti pracovních podmínek, vybavení pracovišť,
- ✓ vypracování seznamu a stanovení systému přidělování osobních ochranných pracovních prostředků, distribuce, údržba, čištění a praní,
- ✓ označování objektu bezpečnostními značkami,
- ✓ vyšetřování příčin a následků úrazů na pracovišti, klasifikace zdrojů úrazů, navrhování opatření proti opětovnému vzniku pracovních úrazů, stanovení systému evidence a hlášení pracovních úrazů, výpomoc při vyplňování tiskopisu a záznamu úrazu, předání

stanoveným institucím, dodání a vedení knihy úrazů, stanovení procesů a postupů v oblasti protiúrazové prevence,

- ✓ provádění auditů a prověrek BOZP na všech pracovištích, provozech a zařízeních v organizaci dle potřeby a rozsahu, audit dokumentace,
- ✓ zpracování a pravidelná aktualizace dokumentace týkající se preventivních lékařských prohlídek, dokumentace zvláštních podmínek pro těhotné ženy, kojící ženy a matky do konce devátého měsíce po porodu a mladistvé,
- ✓ zpracování traumatologického plánu (péče o zraněné),
- ✓ kontroly a revize vyhrazených technických zařízení (tlaková, zdvihací, elektrická a plynová),
- ✓ účast při kontrolách Inspektorátu práce, provádění nápravných opatření nedostatků zjištěné kontrolou,
- ✓ hlídání lhůt dozorovaných činností,
- ✓ udržování a vedení systému BOZP v organizaci.

Mezi další nabízené služby patří zavádění systémů řízení BOZP, tedy OHSAS 18001 nebo Bezpečný podnik a další.

5.4.3. Některé další služby

E - learning

Jednou z možností, jak provádět výuku nebo také školení zaměstnanců, je pomocí tzv. e-learningu. E-learningem je možno nazývat vzdělávací proces, který využívá informační a komunikační technologie. Jedná se tedy o formu vzdělávání prostřednictvím elektronických médií, tedy internetu, intranetu, CD - ROM a jiných. Tento druh vzdělávání je využíván v mnoha oblastech výuky, při dálkovém studiu, vzdělávacích kurzech a jako atraktivní forma vzdělávání pronikl i do oblasti BOZP a PO. Nelze ho využít samozřejmě ve všech oblastech, jako např. praktický přístup, přímé sdělování zkušeností, vizuální kontakt s ostatními, výměnu informací, ale pro určité oblasti může být tato forma velkým přínosem už jen proto, že není přesně časové závislá. Mezi další výhody lze zařadit velký počet osob, který může současně

studovat, zastoupení prezenční formy školení, úspora času, snížení nákladů na školení, možnost individuálního vzdělávání a mnoho dalších. Tato školení je pak možno zakončit on-line testem [31]. Mezi nabízené e-learningové kurzy patří např.:

- BOZP, Kurz BOZP pro vedoucí zaměstnance, Kurz BOZP pro zaměstnance,
- PO, Kurz PO pro vedoucí zaměstnance, Kurz PO pro zaměstnance,
- Školení řidičů, Obsluha manipulačních vozíků, Práce ve výškách,
- První pomoc, Elektrická zařízení, Práce ve skladu a další [17].

Obr. č. 5.1. - E-learningové školení bezpečnosti práce pro vedoucí zaměstnance [17].

Programy BOZP a PO

Další z nabídek, které jsou k dispozici pro zajišťování PO a BOZP jsou počítačové programy, nabízející řadu možností. Mezi tyto možnosti patří např. vypracovaná dokumentace PO a BOZP, osnovy a programy školení, provozní bezpečnostní předpisy či legislativa. Může se jednat o průvodce PO a BOZP, které formou otázek umožňují stanovit úroveň a nedostatky v organizaci a kroky k jejich nápravě. Programy pro organizaci PO a BOZP zase upozorňují na lhůty kontrol, revizí, školení, zdravotních prohlídek a jiných důležitých termínů. K dalším výhodám patří vedení databáze údajů o zaměstnancích ve spojitosti s PO a BOZP, rejstříky revizí a pracovních úrazů, vzorové bezpečnostní pokyny a návody, vedení a přidělování OOPP a mnoho dalších [19].

Obsah

- Školení BOZP
  - ▶ Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
  - ▶ Školení požární ochrany pro vedoucí zaměstnance
  - ▶ Školení požární ochrany pro zaměstnance

◀ ▶
Školení požární ochrany pro vedoucí zaměstnance
Strana 3 / 15

Členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí

Podle míry požárního nebezpečí se provozované činnosti člení do kategorií:

- ➔ bez zvýšeného požárního nebezpečí,
- ➔ se zvýšeným požárním nebezpečím,
- ➔ s vysokým požárním nebezpečím.

Rozšiřující výklad

Za provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím se považují činnosti

- ➔ a) při nichž se vyskytují v jednom prostoru nebo požárním úseku nebezpečné látky a přípravky, které jsou klasifikovány jako oxidující, extrémně hořlavé, vysoce hořlavé a hořlavé v celkovém množství převyšujícím 1 000 kg těchto látek a přípravků v pevném stavu nebo 250 litrů v kapalném stavu. Klasifikace látek je stanovena v zákoně č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích ve znění pozdějších předpisů,
- ➔ b) při nichž se vyskytují hořlavé nebo hoření podporující plyny v zásobnících, případně v nádobách (sudech, láhvích nebo kartuších) se součtem vnitřních objemů těchto nádob převyšujících 100 litrů umístěných v jednom prostoru nebo požárním úseku a v případě nádob na zkapalněné uhlovodíkové plyny, s celkovým množstvím možných náplní převyšujícím 60 kg umístěných v jednom prostoru nebo požárním úseku,

Obr. č. 5.2. - E-learningové školení požární ochrany pro vedoucí zaměstnance [18].

ORGANIZER BOZP a PO v. 2.12 Profesional

Účastník: Editace lhůt firmy - Retrotech, s.r.o.

Kategorie lhůt: Kontroly BOZP | Kontroly PO | Revize BOZP | Školení BOZP a PO | Údržba | Lékařské prohlídky | Vlastní termíny | Všechny lhůty

Seznam lhůt: Máte následující aktivní lhůty v kategorii Kontroly BOZP:

ID	Název	Provedeno dne	Další termín	Poznámka
1	Sklady a skladovací zařízení-pravidelně	7.10.2007	7.10.2008	Sklad součástek a MTZ
16	Motorové vozíky-technická kontrola	6.10.2007		
17	Sklady a skladovací zařízení-pravidelně	7.8.2007		
23	Sklady a skladovací zařízení-pravidelně			

Editace lhůty

Název lhůty (vyberte ze seznamu, nebo napište vlastní název)

S-háky-deformace poškození

Skladovací zařízení sypkých hmot

Sklady dříví manipulační zařízení, těsnění, elektro

Sklady a prov. hořlavých kapalin-nepropustnost

Sklady a prov. ropných látek -provozní schopnost

Sklady a provozovny ropných látek-těsnost

Sklady a skladovací zařízení-pravidelně

Sklady a výroby zkapalněných uhlovodíků-armatury

Připomenout: přesně v termínu

Uložit Zavřít

Potřebné dokumenty

Export aktivní kategorie

Přidat Upravit Odstranit

Vyberte lhůtu ze seznamu, nebo vepište svou vlastní.....

Klikněte na vybranou lhůtu označenou

Obr. č. 5.3. - Ukázka prostředí jednoho z programů [19].

Existují i programy pro určování nebezpečí a hodnocení rizik spojených s konkrétními činnostmi, které provádějí zaměstnanci nebo jiné osoby v organizaci. Programy jsou určeny pro identifikaci nebezpečí, jimž jsou zaměstnanci při různých činnostech vystaveni nebo vystavováni, umožňuje hodnotit rizika s tím související, uvádí preventivní opatření a připravuje přehledné výstupy pro zaměstnance [20, 29].

6. Obsah přípravy vedoucích pracovníků

Činnosti, určité znalosti a možné dovednosti vedoucích pracovníků byly popsány v předchozích kapitolách. Aby tito pracovníci mohli vykonávat úkoly, které po nich budou v organizacích požadovány, musí být na tyto pozice řádně připraveni a mít potřebný rozsah znalostí. Měli by se orientovat v právních předpisech PO a BOZP, být schopni vykonávat činnosti náležící jejich funkci, tedy umět navrhnout účinná opatření k zabezpečení PO v organizaci, umět vyhledávat, hodnotit a řešit problematiku rizik na pracovištích organizace, vést potřebnou dokumentaci, vést zaměstnance a řídit celý systém PO a BOZP v organizaci a další povinnosti stanovené právními předpisy a zaměstnavatelem. Pro zákonné zajištění činností v oblasti požární ochrany a prevence rizik musí mít osoby patřičná osvědčení odborných způsobilostí, které byly popsány dříve. Pozice vedoucího zaměstnance tedy musí obsahovat patřičný rozsah znalostí, aby mohl funkci těchto odborně způsobilých osob řídit. Tedy i člověk, který nemá potřebná osvědčení, a bude pověřen funkcí vedoucího, se musí v této oblasti dokonale orientovat. Také pro studenty a absolventy vysokých škol jiných oborů, než je PO a BOZP, kteří mohou být zařazeni na takovou pozici, by měl existovat obsah přípravy. Všechny tyto skupiny osob by měly mít komplexní přípravu, která zahrnuje tyto oblasti a to ne jednotlivě, ale v celku. Tento obsah přípravy bude tedy obsahovat jak část PO, tak BOZP a systémy řízení BOZP.

6.1. Příprava pro požární ochranu

Úvod do problematiky PO

- ✓ současná platná legislativa PO
  - ⇒ zákon o PO, vyhláška o požární prevenci
  - ⇒ přehled prováděcích a souvisejících předpisů (viz příloha č. 1 a další)
  - ⇒ Státní požární dozor u právnických a podnikajících fyzických osob

Povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob

- ✓ členění provozovaných činností dle požárního nebezpečí (§ 4 zákona o PO)
  - ⇒ parametry pro zařazení do jednotlivých kategorií (§ 4 zákona o PO)
- ✓ povinnosti stanovené pro jednotlivé kategorie (§ 2, § 5, § 6, § 6a, § 7 zákona o PO)
- ✓ sankce za nedodržování povinností (§ 76 - § 79 zákona o PO)

Dokumentace PO

- ✓ přehled jednotlivých druhů dokumentace PO, způsoby jejího zpracování a vedení (§ 27 - § 38 vyhlášky o požární prevenci)
- ✓ vedení dokumentace (§ 40 vyhlášky o požární prevenci)

Školení PO

- ✓ obsah školení zaměstnanců, lhůty školení (§ 23, § 26 vyhlášky o požární prevenci)
- ✓ odborná příprava zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek a preventistů PO (§ 24, § 25 vyhlášky o požární prevenci)

Požární technika, věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení

- ✓ druhy věcných prostředků (§ 2 vyhlášky o požární prevenci)
  - ⇒ hasicí přístroje - druhy a umístění hasicích přístrojů (§ 3, § 8 vyhlášky o požární prevenci), údržba a kontrola
  - ⇒ hasební látky, jejich účinky a aplikace
- ✓ požárně bezpečnostní zařízení (§ 2 vyhlášky o požární prevenci)
  - ⇒ elektrická požární signalizace (§ 9 vyhlášky o požární prevenci), stabilní hasicí zařízení, odvody tepla a kouře - základní funkce těchto systémů, jejich použití
  - ⇒ zařízení pro zásobování požární vodou - požární hydranty
  - ⇒ zařízení pro únik osob při požáru - druhy, použití

- ✓ požární a evakuační značení, bezpečnostní barvy a tabulky

Podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce (§ 11 vyhlášky o požární prevenci)

- ✓ preventivní opatření pro podmínky hašení požárů
- ✓ evakuace, únikové cesty, provádění evakuace, místa pro evakuaci

Základy požární taktiky

- ✓ požárně technické charakteristiky látek
- ✓ základy hoření, procesy podporující vznik, rozvoj a šíření požáru, parametry požáru, výměna plynů při požáru, zplodiny hoření
- ✓ základy hašení
- ✓ požární nebezpečí vyhrazených pracovišť
- ✓ fyzikálně chemické procesy hoření a hašení
- ✓ rizika u požárně nebezpečných látek
- ✓ hodnocení činností s požárním nebezpečím, možnosti požárně bezpečnostních opatření

Požární bezpečnost staveb

- ✓ přehled základních norem požární bezpečnosti staveb

Prevence havárií a nehod

- ✓ prevence závažných havárií způsobených nebezpečnými chemickými látkami a přípravky - zákon, havarijní plánování a havarijní plány, bezpečnostní program, bezpečnostní zpráva, krizové řízení
- ✓ chemické látky a chemické přípravky, klasifikace nebezpečných látek, balení, označování, přeprava, bezpečnostní listy

Ostatní

- ✓ podmínky odborné způsobilosti osob
- ✓ technické požadavky na výrobky, posuzování shody, certifikace

- ✓ principy hodnocení požární bezpečnosti technických a technologických procesů
- ✓ seznámení s vybranými předpisy pro tepelné spotřebiče, svařování, topidla, komíny, kouřovody, hořlavé kapaliny, skladování tuhých paliv
- ✓ seznámení s požární bezpečností elektrických zařízení, základní předpisy pro provoz elektrických zařízení z hlediska PO
- ✓ seznámení s požární bezpečností plynových zařízení, základní předpisy pro provoz plynových zařízení z hlediska PO
- ✓ zajišťování služeb PO externě, informační zdroje o PO

6.2. Příprava pro bezpečnost práce

Základní právní předpisy BOZP

- ✓ zákoník práce - § 101 - § 108 ⇒ hlavní právní úprava BOZP
- ✓ zákon o BOZP
- ✓ nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů

Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance a jiných

- ✓ základní povinnosti zaměstnavatele - § 101 ZP
- ✓ práva a povinnosti zaměstnance - § 106 ZP
- ✓ práva a povinnosti odborové organizace nebo zástupců pro oblast BOZP
- ✓ zdravotní způsobilost zaměstnanců, závodní preventivní péče, zdravotní prohlídky
- ✓ pracoviště a pracovní prostředí - právní úprava (zákon o BOZP - § 2, § 3, prováděcí právní předpisy)
- ✓ rizikové faktory a kontrolovaná pásma - § 7 zákona o BOZP
- ✓ kategorizace prací

⇒ zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů (především § 37, § 38, § 39, § 40, § 41, § 41 a § 106)

⇒ prováděcí právní předpis

✓ ergonomie

✓ výrobní a pracovní prostředky a zařízení (zákon o BOZP - § 4, prováděcí právní předpis)

✓ organizace práce a pracovní postupy (zákon o BOZP - § 5, prováděcí právní předpisy)

✓ bezpečnostní značky, značení a signály (zákon o BOZP - § 6, prováděcí právní předpis)

✓ zakázané práce, pracovní podmínky pro ženy, pracovní podmínky pro mladistvé (ZP, prováděcí právní předpis)

✓ osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čistící a dezinfekční prostředky

⇒ úprava dle ZP - § 104, prováděcí právní předpis

⇒ vymezení, význam a druhy, zásady poskytování, požadavky na OOPP

✓ pracovní úrazy

⇒ úprava dle ZP - § 105, prováděcí právní předpis

⇒ způsob evidence, hlášení, zasílání záznamu o úrazu, vzhled

⇒ zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů

⇒ nemoci z povolání

⇒ odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání

✓ účast zaměstnanců na řešení otázek BOZP - § 108 ZP

✓ dokumentace BOZP

✓ školení zaměstnanců o BOZP

- ✓ počítačové programy pro organizaci BOZP

Rizika při práci

- ✓ prevence rizik dle ZP - § 102
- ✓ způsoby, postupy a metody pro identifikaci a hodnocení rizik (druhy, užití, aplikace)
- ✓ preventivní opatření, možnosti prevence, procesy a postupy navrhování a realizace opatření k minimalizaci nebo k odstraňování rizik
- ✓ prevence a řízení rizik strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí, elektrických strojů, plynových zařízení, tlakových zařízení, prevence a řízení rizik při práci ve výškách, při dopravě, skladování nebezpečných látek a další
- ✓ počítačové programy pro vyhodnocování rizik
- ✓ podmínky odborné způsobilosti osob v prevenci rizik

Ostatní

- ✓ přehled o ostatních právních předpisech souvisejících s BOZP (viz příloha č. 2 a další)
- ✓ přehled norem ČSN související s BOZP
- ✓ využití externích služeb pro zajišťování BOZP
- ✓ využití počítače a internetu k zabezpečování úkolů BOZP, výchovné a školicí činnosti (e-learning), informační zdroje o BOZP
- ✓ první pomoc

6.3. Systémy řízení bezpečnosti práce

Úvod do problematiky systémů řízení BOZP

- ✓ důvody zavádění systémů řízení, výhody zavedení
- ✓ integrované systémy řízení (QMS, EMS, OHSAS)
- ✓ Směrnice pro auditování systému managementu jakosti a/nebo systému environmentálního managementu - ISO 19011

- ✓ certifikace systémů

OHSAS 18001

- ✓ části systému managementu OHSAS 18001
- ✓ směrnice pro zavádění OHSAS 18002
- ✓ provoz systému

Bezpečný podnik

- ✓ části programu
- ✓ zavedení a provoz

Přehled o dalších systémech

- ✓ Směrnice ILO – OSH 2001
- ✓ Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci - ČSN 01 0801
- ✓ Národní příručka Systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- ✓ Systém vnitřního řízení bezpečnosti v podniku

Do obsahu přípravy budoucích manažerů by mohly patřit i další prvky, jako obecné základy managementu, řízení pracovního týmu, řízení lidských zdrojů a jiné. Obsahem práce nemusí být vše, co je zde uvedeno, nebo naopak může být něco navíc, co zde není, tento návrh však obsahuje určitý základ, se kterým by měl být každý budoucí vedoucí pracovník seznámen.

7. Závěr

Systém ochrany životů, zdraví a majetku je základním právem každého občana a je kodifikován českým právním řádem. Ten pak právníkům a podnikajícím fyzickým osobám vymezuje podmínky požární bezpečnosti, které musí dodržovat, zaměstnavatelům zase povinnosti pro bezpečné a zdravé neohrožující pracovní podmínky pro zaměstnance.

Prvním cílem práce bylo definování povinností organizací z hlediska zajištění požární ochrany a bezpečnosti práce. Jsou tedy uvedeny povinnosti, které stanoví zákon o požární ochraně a které rozvádí vyhláška o požární prevenci. Následující část pojednává o problematice bezpečnosti práce. Vymezuje základní právní východiska dle zákoníku práce, zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přehled prováděcích právních předpisů k těmto dvěma stěžejním zákonům. Část je věnována i systémům řízení BOZP. Dále je popsána osobnost a činnost vedoucího pracovníka, který v organizaci tuto oblast zajišťuje, a služby, které poskytují externí firmy.

Druhým cílem práce bylo navržení přípravy budoucích vedoucích pracovníků. Tato příprava je rozdělena na tři části, které se věnují požární ochraně, bezpečnosti práce a systémům řízení bezpečnosti práce. Tyto části konkrétně vymezují strukturu teoretických znalostí pro přípravu vedoucích zaměstnanců. V přípravě budoucích manažerů by měly být obsaženy všechny tři části, tedy i systémy řízení bezpečnosti práce, které jsou v dnešní době často vyžadovány.

Při realizaci této diplomové práce jsem vycházel hlavně z právních předpisů, které se k problematice vážou. Jako další zdroje informací jsem používal vydané publikace a internetové zdroje. Velice přínosné byly konzultace s příslušnými pracovníky organizace i externí firmy.

Práce by mohla sloužit jako vstupní informační zdroj do této problematiky. Návrh přípravy vedoucích pracovníků může představovat základní podklad pro osnovu předmětu, který by vyučoval komplexní přípravu vedoucích pracovníků požární ochrany a bezpečnosti práce.

8. Použitá literatura

- [1] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, Sbírka zákonů 34/1985.
- [2] Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru, Sbírka zákonů 95/2001.
- [3] MV – generální ředitelství hasičského záchranného sboru ČR, *Požární ochrana – příručka pro podnikatele*, 1. vyd., Praha 2004, 149 s. ISBN 80-86640-31-0.
- [4] Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů, Sbírka zákonů 6/2002.
- [5] Statistické údaje vydané MV – generálním ředitelstvím hasičského záchranného sboru ČR., dostupné z <http://www.mv.cz/statistiky/pozary.html> [cit. 2008-2-15]
- [6] Šubrt, B. a kolektiv: *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*, 2. vyd., Anag, Olomouc 2007, 838 s. ISBN 978-80-7263-400-2.
- [7] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, Sbírka zákonů 84/2006.
- [8] Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů, Sbírka zákonů 96/2006.
- [9] Internetový odkaz
http://bzp.bozpinfo.cz/dotazy/dokumentace-bozp_nzp070101.html [cit. 2008-2-15]
- [10] Statistické údaje vydané Státním úřadem inspekce práce (dříve Český úřad bezpečnosti práce), dostupné z www.suip.cz [cit. 2008-2-15]
- [11] Statistické údaje Českého statistického úřadu, dostupné z www.czso.cz
[cit. 2008-2-15]

- [12] Internetový odkaz <http://www.cqs.cz/bozp.php> [cit. 2008-3-26]
- [13] Internetový odkaz <http://www.eiso.cz/> [cit. 2008-3-26]
- [14] Státní úřad inspekce práce, *Bezpečný podnik*, Praha 2007, 48 s., dostupné z <http://www.suip.cz/> [cit. 2008-3-26]
- [15] Internetový odkaz <http://www.tzu.cz/> [cit. 2008-3-26.]
- [16] Nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.
- [17] Internetový odkaz <http://www.prevent.cz/e-learningove-kurzy.asp> [cit. 2008-3-30]
- [18] Internetový odkaz
<http://www.skoleni-bozp.eu/mod/scorm/player.php?a=1&scoid=2> [cit. 2008-3-30]
- [19] Internetový odkaz <http://www.e-bozp.cz/gallery1.htm> [cit. 2008-3-30]
- [20] Internetový odkaz <http://www.riscon.cz/cze/index.html> [cit. 2008-3-30]
- [21] Internetový odkaz
http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=ob_344.htm
[cit. 2008-3-30]
- [22] Internetový odkaz
<http://ktp.istp.cz/charlie/expert2/act/h1-karta.act?id=30042&lh=0> [cit. 2008-3-30]
- [23] Čermák J.: *Bezpečnost práce - aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*, Eurounion, Praha 2006, 720 s. ISBN 80-7317-051-5
- [24] Internetový odkaz
http://www.bozpinfo.cz/citarna/tematicke_prilohy/rizika/postup040319.html
[cit. 2008-4-4]
- [25] Internetový odkaz
<http://www.bozpinfo.cz/slovník/?vyber=e%C4%9B%C3%A9> [cit. 2008-4-8]

- [26] Internetový odkaz <http://www.enviform.cz/> [cit. 2008-4-8]
- [27] Internetový odkaz <http://www.neweltom.cz/> [cit. 2008-4-8]
- [28] Internetový odkaz <http://www.qems.cz/> [cit. 2008-4-8]
- [29] Internetový odkaz <http://www.rovs.cz/> [cit. 2008-4-12]
- [30] Internetový odkaz http://www.iso9000.cz/ohsas_18001.htm [cit. 2008-4-14]
- [31] Internetový odkaz
http://www.bozpinfo.cz/citarna/tematicke_prilohy/vzdelavani/elearningbozp.html
[cit. 2008-4-14]
- [32] Internetový odkaz
<http://www.neweltom.cz/soubory/136-70505.pdf> [cit. 2008-4-14]
- [33] Internetový odkaz
http://www.bozpinfo.cz/citarna/tema_tydne/cinnostapostaveniozz.html
[cit. 2008-4-15]

9. Použité zkratky

PO	Požární ochrana
ES	Evropské společenství
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR	Česká republika
MV	Ministerstvo vnitra
ČSN	Česká státní norma
EU	Evropská unie
ISO	International Organization for Standardization (Mezinárodní organizace pro normalizaci)
OHSAS	Occupational Health and Safety Assessment Systems (Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)
ZP	Zákoník práce
ČOI	Česká obchodní inspekce
OOPP	Osobní ochranné pracovní prostředky
ČSN EN	Harmonizovaná česká státní norma s evropskou normou
VŠ	Vysoká škola
VOŠ	Vyšší odborná škola
FOP	Focal Point (Koordinační orgán, ústřední bod)
BS	British Standards Institute (Britská instituce pro normalizaci)
ILO	International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)
OSH	Occupational safety and health (Bezpečnost a ochrana zdraví při práci)

SÚIP	Státní úřad inspekce práce
HZS	Hasičský záchranný sbor
UK	United Kingdom (Spojené království)

Zákon o BOZP - Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů.

10. Přílohy

Příloha č. 1 Dokumentace požární ochrany

Příloha č. 2 Dokumentace BOZP

Příloha č. 3 Přehled vybraných právních předpisů a norem požární ochrany a jiných souvisejících předpisů

Příloha č. 4 Vybrané právní předpisy BOZP a související právní předpisy

Příloha č. 5 Soulad požadavků programu „Bezpečný podnik“ s požadavky OHSAS 18001, ISO 14001 a ISO 9001

Dokumentace požární ochrany

Dokumentaci požární ochrany tvoří:

- a) dokumentace o začlenění do kategorie činností se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím (obsah dokumentace je stanoven v § 28 vyhlášky o požární prevenci),
- b) posouzení požárního nebezpečí (§ 29 vyhlášky o požární prevenci specifikuje součásti, které musí posouzení obsahovat),
- c) stanovení organizace zabezpečení požární ochrany (upravuje vytvoření vlastního organizačního systému, nezbytného pro plnění povinností vyplývajících z předpisů o požární ochraně, vychází z kategorií a rozsahu provozovaných činností - § 30 vyhlášky o požární prevenci),
- d) požární řád (upravuje základní zásady zabezpečování požární ochrany při činnostech se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím - § 31 vyhlášky o požární prevenci),
- e) požární poplachové směrnice (vymezují činnosti zaměstnanců, popřípadě dalších osob při vzniku požáru - § 32 vyhlášky o požární prevenci),
- f) požární evakuační plán (vymezuje postup při evakuaci osob, zvířat a materiálu z objektů, které byly zasaženy nebo ohroženy požárem - § 33 vyhlášky o požární prevenci),
- g) dokumentace zdolávání požáru (tvoří ji operativní plán zdolávání požáru a operativní karta zdolávání požáru, které upravují zásady rychlého a účinného zdolávání požáru - § 34 vyhlášky o požární prevenci),
- h) řád ohlašovny požáru – v případě, kdy právnická nebo podnikající fyzická osoba zřizuje ohlašovnu požáru, vydává k zajištění jejího provozu řád ohlašovny požáru (řád upravuje způsob přijímání hlášení o vzniku požáru, vyhlášení požárního poplachu a oznámení požáru na operační středisko HZS kraje - § 35 vyhlášky o požární prevenci),

- i) tematický plán a časový rozvrh školení zaměstnanců a odborné přípravy preventivních požárních hlídek a preventistů požární ochrany,
- j) dokumentace o školení zaměstnanců, odborné přípravě preventivních požárních hlídek a preventistů požární ochrany (obsah dokumentace je uveden v § 36 vyhlášky o požární prevenci),
- k) požární kniha (obsahuje všechny důležité záznamy týkající se požární ochrany, např. o provedených preventivních požárních prohlídkách, o školeních zaměstnanců, o vzniklých požárech, o uskutečnění cvičného požárního poplachu a kontrole dokumentace požární ochrany. Obsahuje také záznamy o kontrole, údržbě nebo opravě požárně bezpečnostních zařízení - § 37 vyhlášky o požární prevenci),
- l) dokumentace o činnosti a akceschopnosti jednotky požární ochrany, popřípadě požární hlídky,
- m) další dokumentace obsahující podmínky požární bezpečnosti, zpracovaná a schvalovaná, popřípadě vedená podle zvláštních předpisů, jak je uvedeno v § 27 vyhlášky o požární prevenci,

Mezi tuto dokumentaci patří např.:

- požárně bezpečnostní řešení dle § 18 odst. 1 vyhlášky č. 132/1998 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona, ve znění pozdějších předpisů,
  - bezpečnostní dokumentace dle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky, ve znění pozdějších předpisů,
  - bezpečnostní listy dle zákona č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích, ve znění pozdějších předpisů,
  - doklady prokazující dodržování technických podmínek a návodů, které se vztahují k požární bezpečnosti výrobků nebo činností, (dle § 38 vyhlášky o požární prevenci).
- n) rozhodnutí a stanoviska správních úřadů týkající se požární bezpečnosti při provozovaných činnostech [2].

Dokumentace BOZP

1. Dokumentace v oblasti organizace a řízení

- ✓ Směrnice k zajištění BOZP - řídicí dokument (ZP § 103)
  - Podniková politika BOZP a její realizace – zásadní záměry, kterých je nutno dosáhnout v BOZP
  - Podnikové bezpečnostní předpisy, provozní pravidla, pracovní postupy
  - Záznamy bezpečnostních prověrek
- ✓ Pracovní a organizační řád – určuje také povinnosti v oblasti BOZP, strukturu řízení a odpovědností
- ✓ Kolektivní smlouva – stanoví některé další povinnosti zaměstnavatele na ochranu zaměstnanců při práci
- ✓ Předepsaná oprávnění na vykonávanou činnost
  - Dohody o spolupráci na společných pracovištích
  - Dohody o provozních pronájmech prostorů
- ✓ Havarijní plány
- ✓ Záznamy kontrol a mimořádných událostí BOZP (Kniha BOZP - ZP § 102)
- ✓ Záznam z prověrek BOZP (ZP § 108)
- ✓ Zápisy z kontrol, rozhodnutí a stanoviska kontrolních orgánů
  - orgánů Inspekce práce (Oblastní inspektorát práce, Státní úřad inspekce práce)
  - orgánů veřejného zdraví (Krajské hygienické stanice, Ministerstvo zdravotnictví)

2. Dokumentace pro pracovní - právní oblast a pracovní podmínky

- ✓ Pracovní smlouvy a pracovní náplně zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců
- ✓ Doklady o odborné způsobilosti pracovníků obsluhy všech technických zařízení používaných v podniku
- ✓ Záznamy o zdravotní způsobilosti zaměstnanců
  - Potvrzení o zdravotní způsobilosti k práci (ZP §103)
  - Nároky na odbornou způsobilost profesí a přehled lhůt preventivních lékařských prohlídek (ZP § 10, zákon č. 309/2006 Sb.)

- ✓ Záznamy o seznámení (proškolení) zaměstnanců externích firem s bezpečnostními předpisy (ZP § 101)
- ✓ Dokumentace o školení zaměstnanců (ZP § 103, odst. 3)
  - Tematický plán a časový rozvrh vstupní školení zaměstnanců v oblasti BOZP
  - Záznam o provedeném vstupním školení zaměstnanců v oblasti BOZP
  - Tematický plán a časový rozvrh opakovaného školení zaměstnanců v oblasti BOZP (vedoucí zaměstnanci)
  - Záznam o provedeném opakovaném školení v oblasti BOZP (vedoucí zaměstnanci)
  - Tematický plán a časový rozvrh opakovaného školení zaměstnanců v oblasti BOZP (zaměstnanci)
  - Záznam o provedeném opakovaném školení v oblasti BOZP (zaměstnanci)
  - "Osvědčení" pro nekvalifikované zaměstnance
- ✓ Dokumentace k prevenci rizik v podniku (ZP § 102)
  - Záznamy o analýze a vyhodnocování pracovních rizik a přijatých opatření (průběžné informace)
  - Doklady o posouzení ohrožení při práci a přijatých opatřeních
- ✓ Kategorizace prací (zákon č. 258/2000 Sb., § 37)
  - Návrh na kategorizaci prací (2. - 4 kategorie)
  - Doklady o rizikových pracovištích
- ✓ Doklady o přidělování OOPP
  - Seznam osobních ochranných pracovních prostředků
  - Rozbor rizik pro poskytování OOPP podle profesí a činností (ZP § 102; NV č.495/2001 Sb.; NV č. 21/2003 Sb.) a nároky zaměstnanců na OOPP podle profesí (ZP § 104; NV č. 495/2001Sb.)
  - Směrnice o poskytování mycích, čistících a dezinfekčních prostředků
- ✓ Pracovní úrazy
  - Záznam o úrazu (NV 494/2001 Sb.)
  - Kniha evidovaných úrazů (ZP § 105)
  - Kniha úrazů (ZP § 105)
  - Postup při vzniku PÚ (jednací řád komise pro odškodnění pracovníků) - organizační předpis (ZP § 105)

- ✓ Dokumentace k nemocím z povolání
- ✓ Traumatologický plán + dokumentace o vybavení lékárníček
  - Traumatologický plán - plán první pomoci (ZP § 102 odst. 6)
  - Vybavení lékárníček první pomoci na pracovištích a ve služebních vozidlech

3. Provozní dokumentace

- ✓ Průvodní dokumentace ke strojům a zařízením
  - Návod k použití/obsluze stroje/zařízení
  - Technická dokumentace, průvodce strojů a technických zařízení a předepsané písemné osvědčení jednotlivých částí
  - Návod pro výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu
  - Pokyny pro případnou výměnu nebo změnu částí zařízení
  - Harmonogramy výchozích a následných pravidelných kontrol a revizí u zařízení
  - Plán údržby, doklady o provádění údržby
- ✓ Provozní dokumentace, provozní deníky, záznamy
- ✓ Doklady o uvedení zařízení do provozu
- ✓ Revizní knihy, doklady o provádění předepsaných prohlídek, zkoušek a revizí
- ✓ Jmenování osob zodpovědných za provoz technických zařízení
- ✓ Doklady o provozu motorových vozidel a motorových vozíků
- ✓ Dokumentace náradí, strojů a technických zařízení

4. Dokumentace z oblasti pracovního prostředí

- ✓ Doklady o výsledcích měření škodlivin v pracovním prostředí
- ✓ Provozní řád, prozí předpisy (ZP § 103, § 349), např.:
  - sklad - místní předpis (ČSN 26 9030)
  - plynová kotelna do 50 kW - Místní provozní řád (ČSN 38 6405)
  - motorové vozíky - dopravně provozní řád (ČSN 26 8811) atd.
- ✓ Projektová dokumentace staveb
- ✓ Projektová dokumentace výrobních a provozních prostorů

5. Dokumentace bezpečnosti pracovních činností

- ✓ Technologická dokumentace a pracovní postupy

- ✓ Dokumentace při stavebních pracích

6. Dokumentace týkající se nakládání s chemickými látkami

- ✓ Bezpečnostní listy, dokumentace vyplývající z právních předpisů, např. z oblasti ochrany zdraví zaměstnanců, obyvatelstva, životního prostředí aj. [9].

**Přehled vybraných právních předpisů a norem požární ochrany a jiných
souvisejících předpisů**

1. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.
2. Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.
3. Vyhláška č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 356/2003 Sb. o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky, ve znění pozdějších předpisů.
6. Vyhláška č. 27/1999 Sb., o formě a obsahu bezpečnostního listu k nebezpečné chemické látce a přípravku, ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.
8. Vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění pozdějších předpisů.
9. ČSN 73 0831 Požární bezpečnost staveb – Shromažďovací prostory (prosinec 2001).
10. ČSN 73 0802 Požární bezpečnost staveb – Nevýrobní objekty (prosinec 2000).
11. ČSN 73 0804 Požární bezpečnost staveb – Výrobní objekty.
12. ČSN 73 0873 Požární bezpečnost staveb – Zásobování vodou (červen 2003).
13. ČSN 73 0875 Požární bezpečnost staveb – Navrhování elektrické požární signalizace.

14. ČSN 73 0872 Požární bezpečnost staveb – Ochrana staveb proti šíření požáru vzduchotechnickým zařízení.
15. ČSN 65 0201 Hořlavé kapaliny – Prostory pro výrobu, skladování a manipulaci (srpen 2003).
16. ČSN EN 1127-1 Výbušná prostředí – Zamezení a ochrana proti výbuchu – Část 1: Základní pojmy a metodologie. Září 1998.
17. ČSN ISO 8421-1 Požární ochrana – Slovník – Část 1: Obecné termíny a jevy požáru. Červenec 1996.
18. ČSN 44 1315 Skladování tuhých paliv. Duben 1989.
19. ČSN EN 2 Třídy požárů. Červen 1994.
20. ČSN 06 1008 Požární bezpečnost tepelných zařízení (prosinec 1997).
21. ČSN EN 1443 Komínové konstrukce – Všeobecné požadavky (2000, 73 4200).
22. ČSN 73 4201 Komíny a kouřovody – Navrhování, provádění a připojování spotřebičů paliv (2002).
23. ČSN EN 1089 – 3 Lahve na přepravu plynů – Označování lahví – Část 3: Barevné značení (1998).
24. ČSN EN 1089 – 2 Lahve na přepravu plynů – Označování lahví (kromě lahví na LPG) – Část 2: Informační nálepky (2003, 07 8500).
25. ČSN 07 8304 Tlakové nádoby na plyny – Provozní pravidla (duben 2003).
26. ČSN ISO 3864 Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky (listopad 1995, 01 8010).
27. Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti), ve znění pozdějších předpisů.
28. Zákon č. 238/2000 Sb., o hasičském záchranném sboru České republiky, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

29. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
30. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.
31. Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících předpisů, ve znění pozdějších předpisů.
32. Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany [3].

Vybrané právní předpisy BOZP a související právní předpisy

Zákony

1. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovně právních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovně právní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů).
3. Zákon č. 264/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 251/2005 Sb. o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 253/2005 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
8. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
10. Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
12. Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.
13. Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 297/1991 Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti vzniklé úrazem nebo nemocí z povolání, ve znění zákona pozdějších předpisů.

15. Zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády

16. Nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.
17. Nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích, ve znění pozdějších předpisů.
18. Nařízení vlády č. 148/2006 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, ve znění pozdějších předpisů.
19. Nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky, ve znění pozdějších předpisů.
20. Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, ve znění pozdějších předpisů.
21. Nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu, ve znění pozdějších předpisů.
22. Nařízení vlády č. 27/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výtahy, ve znění pozdějších předpisů.
23. Nařízení vlády č. 26/2003 Sb., kterým se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů.
24. Nařízení vlády č. 24/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na strojní zařízení, ve znění pozdějších předpisů.
25. Nařízení vlády č. 23/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na zařízení a ochranné systémy určené pro použití v prostředí s nebezpečím výbuchu, ve znění pozdějších předpisů.
26. Nařízení vlády č. 22/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na spotřebiče plyných paliv, ve znění pozdějších předpisů.
27. Nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné pracovní prostředky ve znění pozdějších předpisů.

28. Nařízení vlády č. 20/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na jednoduché tlakové nádoby, ve znění pozdějších předpisů.
29. Nařízení vlády č. 17/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na elektrická zařízení nízkého napětí, ve znění pozdějších předpisů.
30. Nařízení vlády č. 190/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na stavební výrobky označované CE, ve znění pozdějších předpisů.
31. Nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky, ve znění pozdějších předpisů.
32. Nařízení vlády č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky, ve znění pozdějších předpisů.
33. Nařízení vlády č. 70/2002 Sb., o technických požadavcích na zařízení na dopravu osob, ve znění pozdějších předpisů.
34. Nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru, ve znění pozdějších předpisů.
35. Nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat, ve znění pozdějších předpisů.
36. Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů.
37. Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků, ve znění pozdějších předpisů.
38. Nařízení vlády č. 494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánu a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu, ve znění pozdějších předpisů.
39. Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí, ve znění pozdějších předpisů.
40. Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

41. Nařízení vlády č. 1/2008 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením, ve znění pozdějších předpisů.
42. Nařízení vlády č. 173/1997 Sb., kterým se stanoví vybrané výrobky k posuzování shody, ve znění pozdějších předpisů.
43. Nařízení vlády č. 191/1993 Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhlášky

44. Vyhláška č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, ve znění pozdějších předpisů.
45. Vyhláška č. 256/2006 Sb., o podrobnostech systému prevence závažných havárií, ve znění pozdějších předpisů.
46. Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů.
47. Vyhláška č. 195/2005 Sb., kterou se upravují podmínky předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a hygienické požadavky na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče, ve znění pozdějších předpisů.
48. Vyhláška č. 426/2004 Sb. o registraci chemických látek, ve znění pozdějších předpisů.
49. Vyhláška č. 232/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, týkající se klasifikace, balení a označování nebezpečných chemických přípravků, ve znění pozdějších předpisů.
50. Vyhláška č. 231/2004 Sb., kterou se stanoví podrobný obsah bezpečnostního listu k nebezpečné chemické látce a chemickému přípravku, ve znění pozdějších předpisů.
51. Vyhláška č. 219/2004 Sb., o zásadách správné laboratorní praxe, ve znění pozdějších předpisů.
52. Vyhláška č. 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, ve znění pozdějších předpisů.
53. Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru

- biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů.
54. Vyhláška č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání, ve znění pozdějších předpisů.
55. Vyhláška č. 6/2003 Sb., kterou se stanoví hygienické limity chemických fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí pobytových místností některých staveb, ve znění pozdějších předpisů.
56. Vyhláška č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla, ve znění pozdějších předpisů.
57. Vyhláška č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.
58. Vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů.
59. Vyhláška č. 369/2001 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace, ve znění pozdějších předpisů.
60. Vyhláška č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu, ve znění pozdějších předpisů.
61. Vyhláška č. 100/1995 Sb., kterou se stanoví podmínky pro provoz, konstrukci a výrobu určených technických zařízení a jejich konkretizace (Řád určených technických zařízení), ve znění pozdějších předpisů.
62. Vyhláška č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách, ve znění pozdějších předpisů.
63. Vyhláška č. 174/1992 Sb., o pyrotechnických výrobcích a zacházení s nimi, ve znění pozdějších předpisů.
64. Vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, ve znění pozdějších předpisů.
65. Vyhláška č. 21/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená plynová zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů.
66. Vyhláška č. 20/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená elektrická zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů.

67. Vyhláška č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená zdvihací zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů.
68. Vyhláška č. 18/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů.
69. Vyhláška č. 85/1978 Sb., o kontrolách, revizích a zkouškách plynových zařízení, ve znění pozdějších předpisů.
70. Vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů [32].

Soulad požadavků programu „Bezpečný podnik“ s požadavky OHSAS 18001, ISO 14001 a ISO 9001

„Bezpečný podnik“	OHSAS 18001:1999	ISO 14001:2004	ISO 9001: 2000
„Bezpečný podnik“ (základní informace), Realizace programu	1. Rozsah (oblast působnosti)	1. Předmět normy	1. Předmět normy (rozsah, oblast působnosti)
Prvky systému řízení BOZP	4. Prvky systému řízení BOZP	Požadavky na systém environmentálního managementu	Model (prvky) procesně orientovaného systému řízení jakosti
Všeobecné požadavky	4.1 Všeobecné požadavky	4.1 Všeobecné požadavky	4.1 Všeobecné požadavky
1. Politika BOZP	4.2 Politika BOZP	4.2 Environmentální politika	5.3 Politika jakosti
2. Plánování	4.3 Plánování	4.3 Plánování	5.4 Plánování
2.1 Plánování postupu identifikace nebezpečí, hodnocení a řízení rizik	4.3.1 Plánování identifikace nebezpečí, hodnocení rizik a řízení rizik	4.3.1 Environmentální aspekty	5.2 Zaměření na zákazníka 7.2.1 Určování požadavků týkajících se produktu
2.2 Požadavky předpisů a jiné požadavky	4.3.2 Právní a jiné požadavky	4.3.2 Právní a jiné požadavky	7.2.1 Určování požadavků týkajících se produktu
2.3 Cíle a cílové hodnoty	4.3.3 Cíle	4.3.3 Cíle a cílové hodnoty a program (y)	5.4.1 Cíle jakosti
2.4 Program(y) řízení BOZP	4.3.4 Program(y) řízení BOZP	4.3.3 Program(y)	5.4.2 Plánování systému managementu jakosti
3. Zavedení a provoz	4.4 Zavedení a provoz	4.4 Zavedení a provoz	7 Realizace produktu
3.1 Struktura, odpovědnosti a pravomoci	4.4.1 Struktura a odpovědnost	4.4.1 Zdroje, odpovědnost a pravomoci	5 Odpovědnost managementu 6 Management zdrojů
3.2 Odborná způsobilost, školení a výcvik	4.4.2 Výcvik, odborná způsobilost, uvědomělost	4.4.2 Odborná způsobilost, výcvik a povědomí	6.2.2 Odborná způsobilost, vědomí závažnosti a výcvik
3.3 Komunikace, konzultace	4.4.3 Konzultace a komunikace	4.4.3 Komunikace	5.5.3 Vnitřní komunikace 7.2.3 Komunikace se zákazníkem
3.4. Dokumentace systému řízení BOZP	4.4.4 Dokumentace	4.4.4 Dokumentace	4.2 Požadavky na dokumentaci 4.2.2 Příručka jakosti
3.5 Řízení dokumentů	4.4.5 Řízení dokumentů a dat	4.4.5 Řízení dokumentů	4.2.3 Řízení dokumentů
3.6 Řízení záznamů	4.5.3 Řízení záznamů	4.5.4 Řízení záznamů	4.2.4 Řízení záznamů
3.7 Řízení provozu	4.4.6 Řízení provozu	4.4.6 Řízení provozu	7 Realizace produktu
3.7.5 Pracovní podmínky, pracovní prostředí	—	—	6.3 Infrastruktura 6.4 Pracovní prostředí
3.7.6 Nakládání s odpady a nebezpečnými látkami	—	4.3.1 Environmentální aspekty	5.2 Zaměření na zákazníka 7.2.1 Určování požadavků týkajících se produktu
3.7.7 Nakupování, smluvní vztahy	—	4.4.6 Řízení provozu	7.4.1 Proces nakupování 7.4.2 Informace pro nakupování

„Bezpečný podnik“	OHSAS 18001:1999	ISO 14001:2004	ISO 9001: 2000
3.8 Havarijní připravenost a reakce	4.4.7 Havarijní připravenost a reakce	4.4.7 Havarijní připravenost a reakce	—
3.8.2 Požární ochrana	—	—	—
4. Kontrola, měření a hodnocení	4.5 Kontrolní a nápravné akce	4.5 Kontrola	8 Měření, analýza a zlepšování
4.1 Monitorování a měření	4.5 Kontrolní a nápravné akce	4.5.1 Monitorování a měření	8.2 Monitorování a měření
4.1.1 Všeobecně	4.5.1 Měření výkonu a monitorování	4.5.1 Monitorování a měření 4.5.2 Hodnocení souladu	8.1 Všeobecně 8.2 Monitorování a měření
4.1.2 Zdravotní péče	—	—	—
4.2 Audit systému řízení BOZP	4.5.4 Audit	4.5.5 Interní audit	8.2.2 Interní audit
4.3 Nápravná a preventivní opatření, vyšetřování nehod	4.5 Kontrolní a nápravné akce 4.5.2 Úrazy, nehody, preventivní a nápravné akce	4.5.3 Neshoda, nápravná a preventivní opatření	8.3 Řízení neshodného produktu 8.5.2 Opatření k nápravě 8.5.3 Preventivní opatření
5. Přezkoumání vedením organizace	4.6 Přezkoumání vedením organizace	4.6 Přezkoumání vedením organizace	5.1 Osobní angažovanost a aktivita managementu 5.6 Přezkoumání systému managementu
6. Neustálé zlepšování	—	4.6 Přezkoumání vedením organizace	8.5 Zlepšování 8.5.1 Neustálé zlepšování

Tabulka č. 10.1 - Soulad požadavků [14].